

EUROPEAN UNION
EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND
INVESTING IN YOUR FUTURE!

GOVERNMENT OF ROMANIA

GOVERNMENT OF BULGARIA

CIVIL ASSOCIATION
FOR DEVELOPMENT

Development strategy of boutique tourism

Alexis Project Association Filași

Project title: The Path of the Clay
Proj. Code 15.2.1.003, cofinanced under the
Interreg V-A Romania-Bulgaria Programme
EU Contribution: 259,697.08 euro

Date of Publishing: January 2018

Karpat Publishing House
Bucharest, 2018

Interreg

www.interregbog.eu

EUROPEAN UNION

EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND

INVESTING IN YOUR FUTURE!

GOVERNMENT OF ROMANIA

GOVERNMENT OF BULGARIA

Lead beneficiary:

Civil Association for Development,

№ 16 „Vasil Levski” St., Cherven bryag,

Pleven District, Post Code 5980, Bulgaria

Mobile: +359887773993

E-mail: ddimitrova71@gmail.com

Beneficiary 2:

ALEXIS Project Association Filiasi,

№1 Luncii St., Bilita Village, Dolj County,

Post Code 205300, Romania,

Mobile: +40763 498 010

E-mail: alexis_project@yahoo.com

www.alexisphoenix.org

Web-site: www.thepathoftheclay.eu

Facebook: The path of the clay

Project „The Path of the Clay” is cofinanced by the European Union through European Regional Development Fund under the Interreg V-A Romania-Bulgaria EU Contribution: 259,697.08 euro

Project title: The Path of the Clay

Editor: Alexis Project Association Filiasi

Date of Publishing: January 2018

The content of this material does not necessarily represents the official position of the European Union.

ROMANIA - BULGARIA

Interreg

www.interregrobg.eu

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

ИНВЕСТИРАМЕ ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ!

РУМЪНСКО ПРАВИТЕЛСТВО

БЪЛГАРСКО ПРАВИТЕЛСТВО

Бутикова стратегия за развитие на Туристически маршрут „Пътят на глината“

Alexis Project Association Filiași

Проект “Пътят на глината”

Код на проекта 15.2.1.003, финансиран от
INTERREG V-A Програма Румъния-България

Дата на публикуване: януари 2018

Издателство Карпат
Букурещ, 2018

www.interregbrog.eu

Съдържанието на този материал не представлява непременно официалната позиция на Европейския съюз.

Съдържание

Въведение	стр. 5
I. I. Развитие на туризма в Румъния и България	стр. 9
1. Потенциал и развитие на туризма в Румъния	стр. 9
2. Потенциал и развитие на туризма в България	стр. 13
II. Потенциал за развитие на туризма в целевата територия .	стр. 17
1. Потенциал за развитие на туризма в Трансграничния район	стр. 17
2. Югозападен трансграничен район на Румъния	стр. 19
2.1. Общо информация за целевата територия	стр. 19
2.2. Туристически ресурси.....	стр. 22
2.2.1. Природни туристически ресурси.....	стр. 22
2.2.2. Антропогенни туристически ресурси	стр. 24
2.3. Капацитет и туристопоток	стр. 29
2.4. Туристическа привлекателност и конкурентоспособност на целевата територия в Румъния	стр. 32
2.5. Форми на туризъм, практикувани в целевата територия в Румъния	стр. 33
3. Северозападен трансграничен район на България	стр. 34
3.1. Общо информация за целевата територия	стр. 34
3.2. Туристически ресурси в целевата територия в България..	стр. 38
3.2.1. Природни ресурси	стр. 38
3.2.2. Антропогенни ресурси	стр. 42
3.3. Капацитет и туристопоток	стр. 48
3.4. Туристическа привлекателност и конкурентоспособност на целевата територия в България	стр. 53
3.5. Форми на туризъм, практикувани в целевата територия в България	стр. 54
4. Потенциал за развитие на бутиков туризъм в Трансграничния регион	стр. 55
III. Туристически маршрут „Пътя на глината“	стр. 57
1. Географско местоположение	стр. 57
2. Обекти, включени в туристическия маршрут	стр. 59
3. Маркетингов профил на Туристически маршрут „Пътя на глината“	стр. 66
3.1. Общи характеристики на маршрута Дни (закуски, обеда, вечери и нощувки) Километри.....	стр.66
3.2. Пазарни позиции и пазарен потенциал на туристическия маршрут	стр. 75
3.3. Транспортна достъпност	стр. 75
3.4. Условия за туристически посещения.....	стр. 76
3.5. Сегментиране на пазара	стр. 76
IV. Визия и бутикова стратегия за развитието на маршрут „Пътя на глината“	стр. 78
1. Визия	стр. 78
2. Стратегия за развитие на „Бутиков“ туризъм.....	стр. 78
3. Заинтересовани страни	стр. 79
4. Маркетинг микс	стр. 79
4.1. Продуктова стратегия	стр. 80
4.2. Ценова стратегия	стр. 80
4.3. Рекламна стратегия	стр. 81
4.4. Комуникационна стратегия	стр. 81
Заклучение	стр. 83

Въведение

Бутиковата стратегията е разработена от екип на ПИ АЙ СИ, ЕООД, по Договор от 13.04.2017 г. като част от проект The Path of the Clay, PROJ. Код 15.2.1.003, финансиран от INTERREG V-A Romania-Bulgaria 2014 - 2020 г. Възложител по договора е Асоциация АЛЕКСИС ПРОДЖЕКТ, Румъния.

Целта на Бутиковата стратегията е да се разработи и предложи на пазара специализиран конкурентоспособен туристически продукт. Новият специализиран туристически продукт трябва да използва максимално туристическия потенциал на целевите области от Трансграничния регион - Румъния (окръзите: Мехединци, Долж, Олт и Телеорман - България (Видин, Враца, Монтана и Плевен) и да заеме специфична пазарна ниша.

Бутиковият туристически продукт е разработен под формата на специализиран маршрут, базиран на традиционната историческа роля на глината в развитието на човешките общества и целта му е да заеме определена пазарна ниша. Маршрутът е разработен като „пръстен“ (ринг), с начална точка (гр. Калафат, окръг Долж, Румъния) и крайна точка (гр. Видин, област Видин, България). Маршрутът има основен акцент и второстепенни акценти. Основният акцент е свързан с ролята на глината през вековете в културата на цивилизациите, създадени в долината на Долен Дунав, и съхранените тра-

диции. Второстепенните акценти са свързани с основни културно-исторически и природни забележителности, покрай които преминава специализираният маршрут. Долният Дунав се намира в широката долина между Карпатите - на север, и Балканите - на юг - област, в която се развиват цивилизации и култури с общи корени: даките (Румъния) и траките (България).

Още от праисторически времена човешката история е свързана с производството на битова и строителна керамика. Най-ранните известни керамични предмети са Граветските фигури - „Венера от Долни Вестонице“ (с. Долни Вестонице, Чехия), датирана около 29000 - 25000 г. пр.н.е. Фигурките на хора и животни са имали култово предназначение. Най-ранните съдове са открити в пещера Ючанян (южен Китай, 16000 г. пр.н.е.). Най-ранните форми на грънци са ръчно направени от глини, първоначално печени на слънце, а впоследствие при ниски температури в яма (трап) или в открити огньове, а след това в пещи. Появата на грънчарското колело (Месопотамия, 6000 - 4000 г. пр.н.е.) представлява истинска неолитна революция. Започва бум в производството и търговията с керамични произведения.

Днес при археологически разкопки най-често се разкриват части от керамични артефакти. В бита керамиката е използвана за

направа на съдове за съхраняване на храна, семена и течности (вода, вино и др.), за приготвяне на храна (варене, печене), за доставка на храна, за направа на различни прибори и инструменти, тежести за станове, фигурки, игри и играчки, плочки, предмети за украса (мъниста) и ритуални обреди.

През VIII хилядолетие пр.н.е. глината започнала да се използва и за строителни материали. Открити са тухли, изработени от пръст със съдържание на глина, примеси от слама, животински изпражнения и косми, изсушени на слънцето, докато добият здравина (Tell Aswad, Сирия; Анадола, Турция; Йерихон и Чатал Хююк, датирани около 7500 г.пр.е.). В някои бедни райони по света и днес се използват такива тухли. Първите изпечени тухли са датирани към 3000 г. пр. н. е. (по селищата по долините на реките в Индия, Египет и Китай). От II хилядолетие пр. н. е. във Вавилон се произвеждат тухли с цветни глазури и релефни изображения. Освен тухли, в строителството е използвана глина за направата на акведукти, хипокауст (подповодо отопление), бордюри, орнаменти, барелефи, статуи, елементи за богослужение (олтари, идоли), маси и писалища, като свързващ материал за конструкции, запечатване, изравняване (подове) и др.

Ето защо запознаването на традициите в обработката на глина и произвеждането на керамика, с нейните характерни елементи в Долен Дунав, дава възможност на любите-

лите на културно-историческото наследство да се запознаят с историята на земите между Карпатите (Румъния) и Стара планина (България) от най-древни времена до днес.

През последните години се наблюдава засилен интерес към туристически пътувания и трайно повишаване на броя на туристите. През 2014 г. световният туризъм бележи ръст от 5 %. Европа има пазарен дял 46% от световните туристи. Очаква се към 2030 г. Европа да бъде посетена от 744 млн. туристи и да има пазарен дял 41% от туристите в света. Северна, Южна и Средиземноморска Европа бележат ръст от над 8 %. Очаква се в периода 2020 - 2030 г. пазарният дял на Централна и Източна Европа да намалее от 10.1 % до 9.7 % при увеличаване на абсолютния брой на туристите (1.8 млрд. туристи в света и 740 млн. в Европа през 2030 г.) и ускореното развитие на нови дестинации извън Европа (Азия и Тихоокеанският регион). Всичко това показва, че страните започват да преодоляват финансовата и икономическата криза от края на първото десетилетие на XXI век. Очакванията за развитие на международния туризъм през следващите години са положителни. На този фон туризмът в Румъния и България се развива възходящо и има добри перспективи.

Проучване на Европейската туристическа комисия за предпочитанията и мотивите за туристически пътувания показва две ясно изразени тенденции:

- посетителите от Северна Америка (САЩ и Канада) посещават Европа главно водени от мотива да опознаят културното наследство (градски туризъм и посещения на природни паркове), като това желание е най-слабо изразено на пазари като Бразилия, Китай и най-вече Индия;

- шопинг туризмът е главен мотивационен фактор за китайските туристи в Европа (също и екотуризъм). Пазаруването е водещ мотив и при туристите от Индия, Русия и Бразилия.

Европейските туристи, които почиват в страни от Европа, практикуват като съпътстващ вид туризъм най-вече културен и спортен туризъм (39%), следвани от екотуризъм (25%) и забавления (19 %). Също така се интересуват от местната кухня, шопинг, нощен живот, круизи, посещения на развлекателни центрове и тематични паркове.

Руските туристи, посещаващи Европа, съчетават почивката с посещение на спортни събития/туризъм (63%), културни обекти (45%), и практикуване на екотуризъм (35%) и забавления (28%).

Туристите от Япония и Корея, които посещават Европа, практикуват еко- (47%) и културен туризъм (34%). Интересуват се от шопинг и местната кухня.

Наблюдават са няколко основни тенденции в развитието на световния туризъм:

- Бързо развиващите се пазари в Азиатския регион ще продължават да генерират високи ръ-

стове на туристи към Европа през следващите две десетилетия;

- промяна на туристическото търсене и поведение на европейските пазари в резултат на застаряване на населението (очаква се през 2020 г. възраст 65+ да достигне 20 % от населението в Европа);

- увеличаване на туристите със затруднена мобилност и със специфични нужди;

- увеличаване в световен мащаб на туристическото търсене на специализирани форми на туризъм;

- диверсификация на туристическите продукти на европейския пазар и предлагане на тематични туристически продукти в областта на културно-историческото наследство, съвременната култура, религиозен туризъм, защитени природни територии, СПА, спортен и приключенски туризъм и др.;

- нарастване ролята на иновациите и информационните технологии като решаващ фактор за конкурентоспособност на туристическата индустрия;

- нарастваща конкуренция между Европа като водеща туристическа дестинация и развиващите се нови дестинации;

- климатичните промени в дългосрочен мащаб могат да доведат до промени в пътуванията и предлагането на някои видове туризъм (зимен и летен);

- развитието на въздушните връзки ще продължи да бъде важен фактор за конкурентоспособността на туристическите дестинации;

- активно навлизане на Ки-

тай, Индия, Япония и Русия на световния туристически пазар;

- преориентацията на туризма от „икономика на услугите“ към „икономика на преживяванията“ и извеждането на преден план на туристическите атракции, анимацията и предлагането на автентични национални специфики;
- увеличаване на конкуренцията в качеството на туристическите услуги.

Културният туризъм е традиционна практика, която се е развила от древността до днес. Началото на културния туризъм е документирано през III хилядолетие пр.н.е (папируси от древен Египет). През последните години културният туризъм се утвърждава като една от най-успешните индустрии в различни страни по света. Днес опознаването на други култури и народи се е превърнало в основен мотив за туристическите пътувания в света. Културно-познавателните туристически пътувания имат дял от 37 % от всички туристически пътувания и търсенето нараства с 15 % годишно. Според прогнозите на Световната туристическа организация (СОТ) през 2020 г. културно-познавателните туристически пътувания ще имат водеща роля в световен мащаб.

Основа за развитието на културен туризъм е културно-историческото наследство и неговият потенциал, които се разглеждат като стратегически източник за социално-икономическо развитие на отделни райони и местните общности.

Културният потенциал на една дестинация се изразява чрез:

- история на държавата/региона - уникални исторически обекти, историческо наследство и възпроизвеждане на исторически събития;
- религия - религиозни центрове и свети места, култови обреди и поклоннически пътувания;
- фолклор - местната традиционна музика, танци и обичаи са основен фактор за привличане на туристи - фолклорни фестивали и развлекателни програми, вечери и концерти;
- национална кухня - особеностите и нейното качество оставят трайни спомени за преживените положителни емоции в дестинацията;
- народни занаяти - традиционните сувенири, изработени от местни майстори, са добър спомен за дестинацията.

Водещи в развитието на културен туризъм са страни със запазено културно-историческо наследство, в които се идентифицират културни локуси (LoCuS - Локална Културна Система - sistemulcultural Local). Това са райони, които чрез споделяне на ценности, културни ресурси и инфраструктурни системи обединяват територията с нейните културни ресурси, съответната тематика и целевия пазарен сегмент. Пример за културни локуси са Париж, Лондон, Рим, Истанбул и др., които ежегодно привличат милиони туристи.

Важни тенденции в развитието на културния туризъм:

- разширяване на съдържанието - освен паметниците на културата, включва и други ценности като: традиционни земеделски практики; социални събития и традиции; местни кухни и занаяти; неосезаеми ценности и др., формиращи единната културна среда.
- разширяване на териториалния обхват - включва ценности на все по-високи равнища: истори-

чески градове, културни пейзажи, културни маршрути - с локален, национален, континентален, дори трансконтинентален обхват;

- потенциалът се изявяват не само като духовна ценност, но и като уникален ресурс, който може и трябва да се използва за устойчиво развитие, по икономическите правила и законите на пазара.

I. Развитие на туризма в Румъния и България

1. Потенциал и развитие на туризма в Румъния

Румъния има сериозен потенциал и традиции в развитието на туризма. Туризмът в Румъния се развива на основата на красивите природни пейзажи и богатото културно-историческо наследство. Основните забележителности са: най-голямата европейска река - Дунав, с нейната Делта и Долина, Карпатите, крайбрежието на Черно море, селските райони, където хората живеят от хиляди години. Румъния разполага с богато културно-историческо наследство - религиозна архитектура, антични и средновековни градове и крепости, археологически обекти от различни исторически епохи, свързани с различни култури и цивилизации.

Отделни форми на развитие на туризма се наблюдават през XV -

XVII в., свързани с използването на естествени минерални извори. През XIX в. се създават и първите СПА центрове.

Първите организирани туристически дейности в Румъния датират от втората половина на XIX век. След демократичните промени туризмът в Румъния изпада в криза. През последните години Румъния все по-успешно се конкурира с традиционни туристически дестинации като България, Гърция, Италия и др.

През последните години все повече се развива културно-познавателният туризъм на базата на фолклора, занаятите и съхранените традиции. Основни атракции са Замъкът Бран, рисуваните манастири в Северна Молдова, Буковина и Марамуреш, които са част от световното културно наследство), дървени църкви в Трансилвания и гробището Ве-

селдин Съпънца. Важни природни туристически атракции в Румъния са: Делтата на река Дунав, Железни врати, пещерата Скършоара и др. пещери в планината Апусени.

Със своята богата история, исторически, архитектурни и паметници на културата, столицата Букурещ се е превърнала в основна атракция както за местните, така и за чуждестранните туристи. В Букурещ ежегодно се организира Международно туристическо изложение.

През 2016 г. местата за настаняване в Румъния са посетени от 11 002 522 туристи, което е с 10,89 % повече от 2015 г. От тях, 77.45

% са местни (румънски туристи), а 22.55 % са чуждестранни туристи.

Съотношението местни/чуждестранни туристи през 2016 г. е сходно с това през 2015 г.

Нощувките в обекти за туристическо настаняване през 2016 г. са в размер на 25 440 957, с 8,7 % повече от 2015 г. От общия брой нощувки през 2016 г., 81,00 % са реализирани от румънски туристи, а 19,00 % от чуждестранни туристи.

Средната продължителност на престоя през 2016 г. е била 2.4 дни за румънските туристи и 1.9 за чуждестранните туристи.

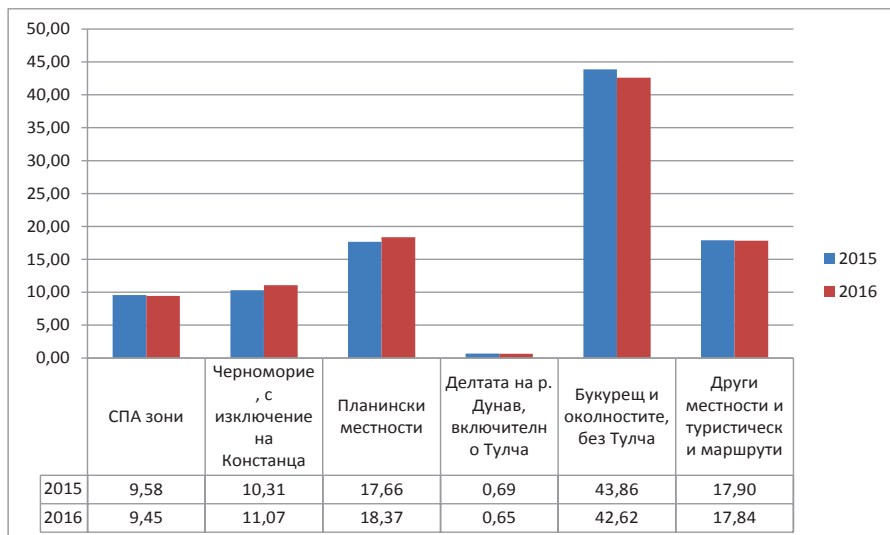
Таблица 1. Пристигнали туристи и реализирани нощувки в места за настаняване - 2016 г. в сравнение с 2015 г.

	Пристигнали туристи			Нощувки		
	2015	2016	2015/ 2016%	2015	2016	2015/ 2016%
Общо	9921874	11002522	110,89	23519340	25440957	108,17
Румънски туристи	7681896	8521698	110,90	19047701	20609141	108,20
Чуждестранни туристи	2239978	248082	110,75	4471639	4831816	108,05

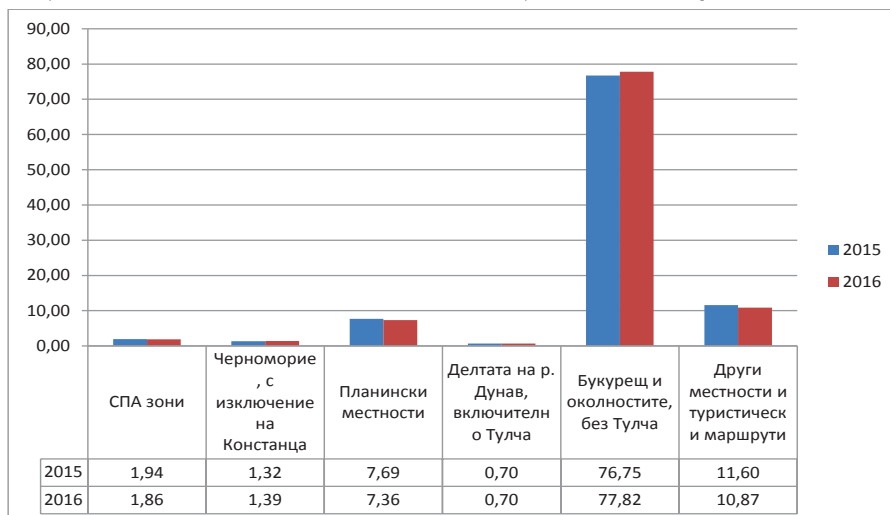
Румъния е разделена на 6 туристически района, за които се събира статистическа информация за посещения на вътрешни и външни туристи по: Делтата на Дунав (включително окръг Тул-

ча); Черноморското крайбрежие и окръг Констанца; СПА зони; планински райони; други градове и туристически маршрути; района на Букурещ (и окръга).

**Фиг. 1. Райони, посещавани от румънски туристи
(по данни на местата за настаняване) - 2016 г., спрямо 2015 г.**

**Фиг. 2. Райони, посещавани от чуждестранни туристи
(по данни на местата за настаняване) - 2016 г., спрямо 2015 г.**

Традиционно и през 2016 г. най-много румънски (42.62%) и чуждестранни туристи (77.82%) посещават Букурещ и района около него. След това се нареждат

планинските райони и СПА зони-те. Най-слабо е посещението на Делтата на Дунав, Черноморското крайбрежие и окръг Констанца (около 1 %).

Таблица 2. Чуждестранни туристи, посетили Румъния през 2016 г.
(по произход на страна)

Страна	Общо
<i>Общо чуждестранни туристи</i>	10017000
Германия	466000
Италия	425000
Израел	230000
Франция	201000
САЩ	176000
Великобритания	180000
Унгария	1562000
Испания	103000
Полша	302000
Австрия	142000
Холандия	89000
България	1527000
Турция	327000
Р Молдова	1918000
Гърция	91000
Белгия	65000
Украйна	1055000
Чехия	67000
Швеция	42000
Сърбия	427000
Др. страни	622000

НСИ на Румъния 2016.

През 2016 г. Румъния е посещена от 10 017 000 чуждестранни туристи. Най-много чуждестранни туристи идват от европейски страни (94.92 %). От тях 55.16 % са от страни членки на ЕС. Първите 10 страни по изходящи туристи за Румъния през 2016 г. са Молдова (1918000 д.), Унгария (1562000

д.), България (1527000 д.), Украйна (1055000 д.), Германия (466000 д.), Сърбия (427000 д.), Турция (327000 д.), Полша (302000д.), Израел (230000 д.), Франция (201000). Традиционно най-голям интерес българските туристи проявяват към столицата Букурещ, планинските и др. райони.

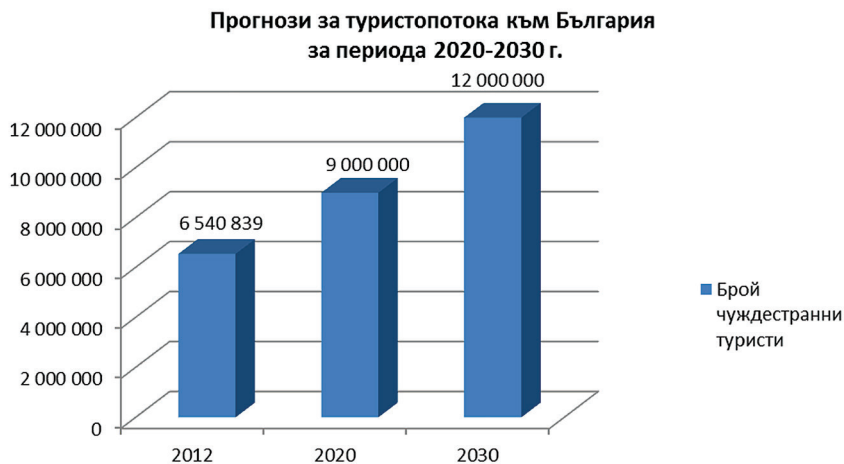
2. Потенциал и развитие на туризма в България

България разполага с уникални природни и антропогенни ресурси, които са основа за развитие на различни форми на устойчив туризъм: рекреационен (черноморски и планински), зимен, уелнес, спа, балнео, здравен, културен, селски (агро), еко, приключенски, къмпинг, винен, гурме, събитиен, ловен, яхтен, голф и конгресен туризъм. Голяма част от този потенциал не се използва, особено във вътрешността на страната, пограничните и селските райони.

По данни на Световната организация по туризъм се очаква нама-

ляване на темповете на растеж в броя на туристическите пътувания към България и достигане на средногодишен ръст от 3 % за периода 2013 - 2020 г. и от 4 % за периода 2020 - 2030 г. Същевременно се очаква нарастване на абсолютния брой на туристи, поради достигане на по-висок обем на туристопотока и по-голяма наситеност на пазара. Очаква се през 2020 г. броят чуждестранни туристи в България да достигне 9 млн. без транзитно преминаващите. Това прави ръст за периода 2012 - 2020 г. от 37 %. Очаква се входящият туристопоток към България да се удвои към 2030 г. и да достигне 12 млн. чуждестранни туристи.

Фиг. 3.

Стратегия за устойчиво развитие на България, 2014 - 2020 г. (хоризонт 2030 г.)

Таблица 3. Посещения на чужденци в България по страни през 2016 г.

№	Страни	Общо
	Общо	10 604 396
A.	Европейски съюз	6 208 793
1	Румъния	1 743 697
2	Гърция	1 157 062
3	Германия	1 003 030
4	Полша	388 833
5	Обединено кралство	281 777
6	Чешка република	219 349
7	Австрия	204 489
8	Франция	195 571
9	Италия	152 078
10	Нидерландия	147 882
11	Белгия	119 429
12	Унгария	118 805
13	Словакия	78 167
14	Дания	74 125
15	Испания	63 497
16	Швеция	48 066
17	Финландия	30 332
18	Ирландия	25 388
19	Хърватия	23 464
20	Словения	22 591
21	Кипър	22 181
22	Португалия	11 817
23	Малта	4 868
	Др. страни от ЕС	72 295
B.	Др. европейски страни	3 378 927
1	Турция	1 312 895
2	Русия	589 844
3	БЮР Македония	562 365
4	Сърбия	490 668
5	Украйна	342 214
6	Норвегия	46 899
7	Швейцария	34 042
C.	Др. Страни	298 718
1	Израел	183 846
2	САЩ	82 465
3	Канада	17 395
4	Япония	15 012
D.	Останал свят	717 958

По данни на НСИ на България

През 2016 г., по данни на Националния статистически институт, ръстът на чуждестранни туристи и приходи спрямо 2015 г. е близо 14 %. Половината от пристигащите чуждестранни туристи идват за почивка и екскурзии. През 2016 г. в България са пристигнали 10.6 млн. чуждестранни туристи. Сериозният ръст се дължи основно на туристите от страни членки на ЕС, които са най-важният генериращ пазар за международен туризъм на България с относителен дял 63 %. С най-голям ръст през

2016 г. са туристите от Румъния (1.7 млн.), Турция (1.3 млн.), Гърция (1.2 млн.) и Германия (1 млн.).

По данни на World Travel & Tourism Monitor общият принос на туристическата индустрия в БВП на България за 2012 г. е 10 586.1 млн. лв., което е 13.6% от БВП на страната. Прогнозите в дългосрочен план са за средногодишен ръст от 1.9% до 2023 г., когато туристическата индустрия в България се предвижда да осигурява приходи от 13 072.2 млн. лв. (дял от 10.6% в БВП).

Фиг. 4.

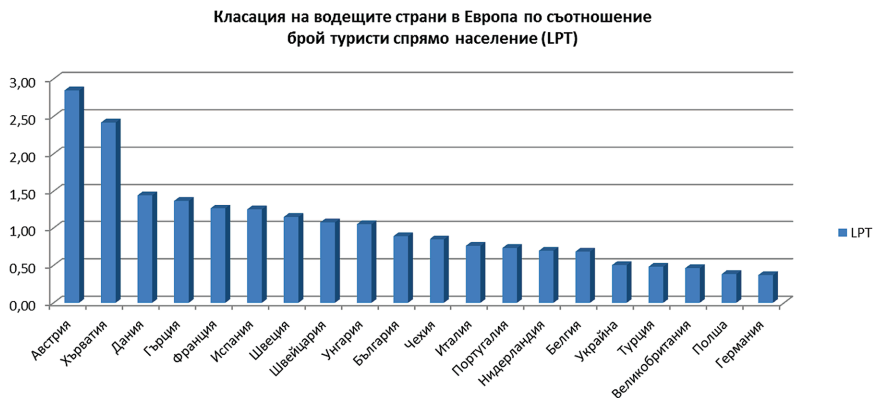

Стратегия за устойчиво развитие на България, 2014 - 2020 г. (хоризонт 2030 г.)

По показателя "брой чуждестранни туристи на глава от населението" (LPT) за 2012 г. България се намира на 10 позиция сред водещите европейски държави.

Стойността на този показател за България е 0.89. Водещите по този показател държави в Европа са Австрия (2.85) и Хърватия (2.42).

Фиг. 5.

Стратегия за устойчиво развитие на България, 2014 - 2020 г. (хоризонт 2030 г.)

Въпреки значителния ръст на входящия туризъм, вътрешният туризъм се развива значително по-бавно. Повечето райони в България не съумяват да създадат и да популяризират качествени туристически продукти. Липсва реална държавна подкрепа за развитие на туристическите дестинация във вътрешността на страната и за развитие на алтернативни форми на туризъм.

Туристически проучвания за нуждите на Министерството на туризма в България показват, че България не е разпознаваема дестинация като туристически бранд. Конкурентоспособността на страната се дължи предимно на ниските цени. България сериозно изостава от своите конкуренти по следните показатели:

- съотношение цена/качество на услуга, където водещи са Турция и Чехия;
- културно наследство, къ-

дето водещи са Италия, Австрия, Гърция и Турция;

- Природа - Австрия.

На международните пазари България се възприема сравнително положително като евтина, нискобюджетна (low-cost), предимно морска туристическа дестинация, с изключителна природа, богато културно и историческо наследство и хубава храна. Същевременно България се асоциира негативно с лошо обслужване, ниско качество на услугата, недобре развита инфраструктура.

България е разделена на 8 туристически района с цел създаване на конкретна идентичност чрез брендиране и по-добра разпознаваемост на страната сред целевите групи и воденето на статистика: Дунав - Мизия; Балкан (Стара планина); Долината на розите; Тракия; Родопи; София - Сердика; Пирин, Рила и Черноморие.

Карта 1. Туристическо райониране на България

Стратегия за устойчиво развитие на България, 2014 - 2020 г. (хоризонт 2030 г.)

II. Потенциал за развитие на туризма в целевата територия

1. Потенциал за развитие на туризма в Трансграничния район

Трансграничният регион Румъния - България се характеризира с богат туристически потенциал. Разнообразните природни и антропогенни ресурси са предпоставка за популяризиране на региона като туристиче-

ска дестинация, развитие на целогодишен устойчив туризъм, създаване и налагане на регионален бранд, базиран на уникалната идентичност. Същевременно като граничен, районът е слабо развит икономически и е неразпознаваем като туристическа дестинация от вътрешни и чуждестранни туристи.

Карта 2. Трансграничен район Румъния - България

<http://www.interregrobg.eu/en/programme/programme-general-data.html>

Природните ресурси въздействат комплексно като рекреационен ландшафт и имат възстановителен и оздравителен ефект. Районът на Долен Дунав има богато изобилие от разнообразна природна среда, което се характеризира с атрактивност и туристическа привлекателност: планини и скални феномени, каньонови долини и карстови форми на релефа, равнини и заливни тераси, минерални води и реки, езера и блата, уникални екосистеми и атрактивни ландшафти. В границите на района попадат природни паркове и защитени територии като:

- Румъния - Природен парк „Железни врати“, Казаните на Дунав (част от ждрелото при преминаването на р. Дунав през Карпатите); Геопарк „Мехединско плато“; Природен парк „Комана“; Добруджански клисури; влажни зони под егидата на Рамсарската Конвенция като Калафат - Чупречини - Дунав, Вливанията на р. Жиу и р. Олт в р. Дунав, Бистрец, блатото Сухая, Ведеа - Дунав, езеро Кълъраш, Делтата на Дунав, Каналите на Дунав и др.

- България - Биосферен резерват „Чупрене“; природни паркове („Врачански Балкан“, „Персина“ (Беленски и Никополски острови), „Русенски Лом“ и пещера „Орлова чука“); резервати („Врачански карст“, „Горната кория“, „Ибиша“, остров Китка, остров Милка, Бели Лом) и др.

На територията на защитените територии в Румъния и България са изградени множество екопътеки. Предлагат се различни наследствени маршрути и речни круизи, въз-

можности за лов и риболов и практикуване на различни видове спорт. Богатите и разнообразни природни ресурси създават благоприятни условия за развитие на алтернативни форми на туризъм: познавателен; екотуризъм; фото лов; орнитоложки; дендроложки; къмпинг; приключенски; екстрем (спускане в пещери и скално катерене) и др.

Антропогенните ресурси са свързани с познавателния ефект върху туристите. Те са подходящи за целогодишно посещение. Районът на Долен Дунав е богат на културно-историческо наследство от всички исторически епохи: артефакти от палеолита и неолита, археологически, архитектурни, етнографски и религиозни обекти, паметници на тоталитарното и съвременното изкуство. Музеите в региона разполагат с интересни експозиции: археологически, етнографски, артистични и документални - ежегодно привличащи интереса на стотици хиляди туристи.

Най-отличителната страна и притегателната сила на трансграничния район е свързана с неговата уникална идентичност, живото наследство и бита на местните общности, съхранените традиции и фолклор, многообразието от обичаи, празници и фестивали, традиционни ястия и гозби. Запазени и до днес са разнообразни занаяти, кулинарни специалитети, езически и християнски обичаи и обреди. Многообразието от празници и фестивали е предпоставка за развитие на културен и събитийен туризъм.

Много от празниците, които традиционно се честват в района, са общи за Румъния и България: сурвакане, св. Василий, Богоявление (Йордановден), Трифон Зарезан, Баба Марта, Надбягване с коне (кушии, Тодоровден - седмица на конете, Кумичене (Урзикуца, Цветница); Лазаруване, Великден (Хоро в памет на починалите), Сирни Заговезни - искане на прошка, обичай „хамкане“, Гергьовден (Св. Георги), Еньовден, Игнажден (почита се Св. Игнатий Богоносец), Св. Никола, Коледуване, обичаите Ладуване, „Пеперуда“ и „Калуш“/Русалийска седмица/, седенки, беленки и др.

2. Югозападен трансграничен район на Румъния

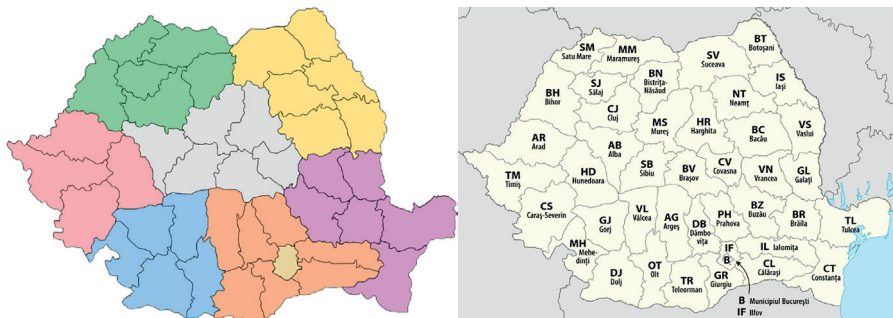
2.1. Общо информация за целевата територия

Румъния е разделена на осем региона за развитие, които отго-

варят на категория NUTS II. Целевата територия по проекта включва в Румъния 4 окръга (NUTS III), които граничат с река Дунав и са част от два региона NUTS II - Мехединци (MH), Долж (DJ), Олт (OT) (Югозападна Олтения) и Телеорман (TR) (Южна Мунтения).

Територията на 4-те окръга от целевия район заема 10 % от територията на Румъния (23 635 км²), а населението наброява 1 871 191 души. Преобладава селското население - 1 004 393 души. Административно-целевата територия се дели на 20 града и муниципии, 10 муниципии, 361 селски общини и 2327 села (LAU 2, бивше NUTS V). С най-голяма площ и брой население е окръг Долж (3.1 % от площта и 697 374 души население), а на последно място е окръг Мехединци (2.1 % от площта и 285 579 души население).

Карти 3. Карти на региони NUTS II и NUTS III(окръзи) в Румъния*

https://en.wikipedia.org/wiki/NUTS_statistical_regions_of_Romania
 *NUTS - „Обща класификация на териториалните единици за статистически цели” NUTS 2/ средноголеми региони. NUTS 3/ малки региони/големи градове

Средната гъстота на население-то в целевата територия е 79.8 бр. хора/ км², като тя е най-висока в окръг Долж (94.1 бр. хора/км²) и най-ниска в окръг Мехединци (57.9 бр. хора/км²). В окръг Долж преобладава градското, спрямо селското население (384 867 д./312 507 д.). В окръг Мехединци градското и селското население са сравнително по равно с лек превес на градското (144 353 д./141 226 д.), а в останалите два окръга преобладава селското - окръг Олт (196 578 д./255 660 д.) и окръг Телеорман (141 000 д./295 000 д.). Телеорман е сред окръзите в регион Южна Мунтения с намалена степен на урбанизация (под 40 %).

Районът икономически е сравнително изостанал в сравнение с останалите окръзи и райони за планиране. Регион Югозападна Олтения повишава ежегодно икономическия ръст, но въпреки това БВП през 2011 г. е 8 % (44 840,60 млн. RON) от този в страната и се намира на последно място сред всички райони. Регион Южна Мунтения е на второ място по БВП - 12,74 % от този в страната (70 923,0 млн. RON). Окръг Телеорман е най-изостаналият район в Южна Мунтения.

В икономическо отношение в целевата територия по проекта

най-развит е окръг Долж. Това е окръгът с най-добре развита индустрия и най-голям принос в БВП на регион Югозападна Олтения. Град Крайова, административният център на окръг Долж, е и индустриален, и университетски център. С най-нисък принос на БВП в Югозападна Олтения е окръг Мехединци.

С най-високи темпове на развитие в Югозападна Олтения са секторите: услуги, търговия и промишленост. Със сравнително постоянни темпове се развива секторът на селското и горското стопанство и рибарството. Постепенно се променя структурата на регионалната икономика, като се увеличава дялът на услугите и търговията и намалява секторът на промишлеността. На регионално ниво секторът на земеделието, горското стопанство и рибарството има по-голям дял от националното ниво. В същото време селското стопанство е секторът с най-ниска производителност. В него работят 47.5 % от всички заети в регион Югозападна Олтения, като приносът в регионалния БВП е едва 9.5 %.

В Крайова са създадени: индустриален парк с бизнес инфраструктура, Технологичен парк „Крайова“, трансграничен изложбен (експо) център и 3 бизнес инкубатора.

Табел 4. Date rezumative privind populația și structura administrativă a județelor țință din România

Окръг	Площ км ²	% от площта на страната	Население - бр.		Средна гъстота на населението бр. хора/км ²	Административно-териториално деление	Основни административни центрове / бр. население	
			Общо	Градск			Селско	Център – над 10 хил. д.
Мехединци	4 933	2.1	285 579	144 353	57.9	5 града и муниципии, 2 муниципии, 61 селски общини и 344 села	Дробета-Турну Северин Оршоа Стрежая	105 232 12 373 11 438
Долж	7 414	3.1	697 374	384867	94.1	7 града и муниципии, 3 муниципии, 104 селски общини и 378 села	Крайова Бъйлещи Филиаши Калафат Дъбулени	293 567 19 413 18 463 17 382 12 485
Олт	5 498	2.3	452238	196578	82.3	8 града и муниципии, 2 муниципии, 104 селски общини и 377 села	Слатина Каракал Балш Корабия Скорничешти Дръгънешти-Олт	76 736 34 431 20 632 18 956 12 228 12 027
Телеорман	5790	2.4	436 000	141 000	75.3	3 муниципии; 2 града; 92 селски общини с 228 села	Александрия Рошиори де Веде Турну Мъгуреле Зимница Виделе	50 496 31 849 30 089 15 672 11 987
Общо	23 635	9.9	1 871 191	866 798	79.8	20 града и муниципии, 10 муниципии, 361 селски общини и 2327 села		

По данни на Регионалните статистически служби за 2015 г., 2016 г. и 2017 г.

Регион Южна Мунтения е разделен на Северна (индустриална) и Южна (селскостопанска) зона. Окръг Телеорман се намира в югозападната част на региона и е с най-ниска стойност на БВП на глава от населението

сред 7-те окръга в региона. Окръг Телеорман е сред петте най-слабо развити области в Румъния, с индекс 56.9% от средния за страната. На територията на окръг Телеорман няма създаден индустриален парк.

Таблица 5. Икономически профил на окръзите

Окръг	Профил
Мехединци	ВЕЦ, строителство и ремонт на речни кораби и лодки. Гражданско и промишлено строителство. Текстилна и целулозна промишленост. Добивна промишленост. Лозарство и винопроизводство. Туризъм по р. Дунав.
Долж	Регионален университетски център с национално значение. Индустриален център - производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, експлоатация на лигнитни мини и кариери; производство на автомобилна и селскостопанска техника; тежки машини, трансформатори и електрически локомотиви; електроника; химическа промишленост и строителни материали; ХВП; биологично земеделие. Финансови институции.
Олт	Добив и преработка на цветни метали (производство на алуминий). Производство на автомобилни продукти (автомобилни гуми и др.), машини, монтажни възли и безшевни стоманени тръби. Селско стопанство - добив на пшеница, царевица, рапица и производство на вино.
Телеорман	Селско стопанство - зърнени култури (пшеница, ръж, ечемик, овес, царевица), бобови зърна (грах, соя и т.н.) и фуражни растения. Преработка на селскостопанска продукция. Потенциал - регионално събиране, съхранение и вътрешна и международна търговия със селскостопански продукти.

По данни на Регионалните агенции за развитие на Югозападна Олтения и Южна Мунтения

2.2. Туристически ресурси в целевата територия в Румъния

2.2.1. Природните ресурси

Релефът е равнинен и хълмист, с изключение на планинските зони в Мехединци, които са характерни с карстови форми и пещери. Въпреки сериозното водно богатство,

с което разполага районът (повърхностни и подпочвени води), в част от територията има засушаване, осоляване, ерозия на почвите, в резултат на което се променя и климатът. В южната част на територията на окръг Долж, край река Дунав, се срещат най-големите пясъчници в Румъния и естествени дюни. Терасите край Дунавска-

та равнина често се наводняват, а езерата се заблätяват. Тези територии са благоприятни за развитие на орнитофауна, с която районът е богат. На запад в окръг Мехединци районът е доминиран от планинските вериги Черна и Мехединци и Плато Мехединци. Климатът е умерено-континентален, с известно влияние на средиземноморски въздушни маси. Известни със своите минерални води са балнеокурортът Бала, Джигера, Икоана, Тиклени и Поткоава, чийто ресурс не се използва пълноценно. Районът разполага с богато биоразнообразие, което е сериозен, неизползван потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм.

Флората на целевия район се състои от дъбови (*Quercus robur* L.), букови (*Fagus sylvatica*) и смесени широколистни гори (цер/*Quercus cerris*, бряст/*Ulmus*, габър/*Carpinus betulus*, акация/*Acacia*, топола/*Populus* и др.), храсти, билки, цветя, топлолюбиви растения, папрат, степна, водна и блатна растителност, поляни с диворастящи божури, люлякови гори и т.н. В района на Природен парк „Железни врати“ се срещат много ендемитни видове растителност.

Фауната на района е представена от: бозайници/*Mammalia* (дива свиня/*Sus scrofa*, елен/*Cervus*, сърна/*Capreolus capreolus*, мечка/*Ursus*, златка/*Martes martes*, вълк/*Canis lupus*, лисица/*Vulpes*, чакал/*çakal*, пор/*Mustela putorius*, дива котка/*Felis silvestris*, невестулка/*Mustela nivalis*, язовец/*Meles*

meles); гризачи/*Rodentia* (катерица/*Sciurus vulgaris*, полски мишки/*Apodemus agrarius*, лалугери/*Spermophilus citellus*), земноводни/*Amphibia* и риби/*Chordata* (шаран/*Cyprinus carpio*, сом/*Silurus glanis*, щука/*Esox lucius*, бяла риба/*Sander lucioperca*, каракуда/*Carassius*). Изключително богата е орнитофауната от местни и прелетни птици, които гнездят във влажните зони край река Дунав (гарван/*Corvus corax*, фазан/*Phasianus*, пъдпъдък/*Coturnix coturnix* и десетки защитени видове птици). На територията на целевия район функционират дивечовъдни станции, които развиват успешен ловен туризъм и привличат интереса на чуждестранни туристи. В реките, езерата, блатата и язовирите в района има прекрасни условия за риболов.

Районът разполага с богато разнообразие на защитени територии от различен тип: влажни зони, палеонтологичен, орнитологичен, ботанически, горски, флорален, геоложки, пейзажен и смесен тип. С най-голямо значение за развитието на туризма са: Геопарк „Плато Мехединци“; Природен парк „Железни врати“, влажните зони под международна защита - „Калафат-Чиуперчени-Дунав“; Вливането на река Жиу в река Дунав; Бистрец; Езеро Сухая и др.

Разнообразните природни ресурси на целевата територия създават условия за развитие на различни форми на туризъм като: планински, круизен, вело, приключенски, ловен, риболовен, спелеоложки, еко,

орнитоложки, дендроложки, фото и др. За целта е необходимо устойчиво използване на природните ресурси и тяхното валоризиране, чрез включването им като компонент на туристическата индустрия и по-широко използване на туристически маркетинг и реклама.

2.2.2. Антропогенни ресурси

На територията на окръга има 2490 регистрирани културно-исторически паметника. Най-много те са на територията на окръг Олт и най-малко в окръг Телеорман. От тях 500 са археологически обекти и исторически места, 706 религиозни обекта, 1129 архитектурни и строителни паметника, 94 паметника и други.

Археологическите обекти са от различни исторически епохи и култури:

- Палеолит (до 8000 г. пр. н. е.);
- Мезолит (9000- 4500 г. пр. н. е.);
- неолит (от 7-мо до 4-то хил. пр.н.е. - култура Винч, култура Старчево-Криш, култура Боиан, култура Гумелница, култура Вьдастра, култура Дудешти;
- енеолит (началото на III хилядолетие пр.н.е. - културата Бодрогкересзтур;
- култура Чернаводъ(между енеолита и бронзовата епоха);
- бронзова (от 3500 г. пр.н.е. до 1100 г., култура Вербичиоара, култура Гърла Маре, култура Сълкуца, култура Коцофени, култура Глина;
- ранно-желязна (X - VI в. пр. н.е., култура Халлстатт, култура Басараби;

- антична - VIII в. пр. е. - VI от н. е. (култура Латене - V - I в. пр.н.е.;гето-дакийска култура - IV - III в. пр. е.; дако-римска и римска култура - I - IV в.; постримска;
- средновековна - V-XVI в. - ранно (култура Ипотешти-Къндешти, култура Дриду, Средно и Късно средновековие (до началото на XVIII в. на Балканите).

Най-интересните археологически обекти на територията на целевия район са: Археологически обект на римски град Дробета-Турну Северин (включващ руини от Моста на император Траян; римски бани; римски амфитеатър и др.); Руините на средновековна крепост Северин; Римски укрепен военен лагер - Хинова; Крепост Трикули, Свиница; Дакийска крепост Пелендава; Археологически обект Деса, Кастраница; Археологически обект Чиороиу Ноу; Комплекс Сучидава, Корабия; Секретният кладенец, Корабия; Крепост Туррис, Турну Мъгуреле и др.

Религиозните паметници на културата включват манастирски и църковни комплекси, епископски църкви, дървени и зидани църкви, руини на манастири и църкви, и параклиси. Те представляват изключително важен ресурс за развитие на културно-познавателен и религиозен туризъм. Една не малка част първоначално са изградени през XIII - XV в. на мястото на стари църкви, като впоследствие са били изградени наново на същото място. Има и много запазени дървени църкви, изградени в сре-

дата на XVIII век. По-интересните религиозни обекти са:

- Ансамбъл на Архиепископията в Крайова и Митрополията на Олтения; Епископска Катедрала „Св. Александър“, Александрия (1834-1842, изградена наново в периода 1869-1898);

- манастири - Манастир Бая де Арамъ (1703 г.); Манастир „Гура Мотрулуи“ (края на XIV в.); Манастир „Стрехая“ (средата на XVIII в.); Манастир „Св. Ана“, Оршова (1936 - 1939 г.); Манастир, Мракония“, Дубова (1523 г.); Ансамбълът на средновековен манастир „Тополница“ с църквата „Св. Йоан Предтеча“ (1378 г.); Руини на Манастир „Водица“ (1369 - 1374 г.); Манастир Житиану (1654 - 1658 г.); Манастир Буковъц (Кошуна) (1483 г.); Манастир Садова (1633 г.); Манастир Брънковени (1699 г.); Манастир Клокочиов (1628 г.); Манастир Кълуи (1588 г.); Манастир Стрехърец, Слатина (1668 г.); Манастир Плъвичени, Алуниш (1648) и др.;

- църкви - Дробета-Турну Северин - „Маиореаса“ (1842 г.), Църква Греческу (1872 г.), Римокатолическа „Богородично непорочно зачатие“, (1860 г.); „Св. Никола“, Оршова (1746 г.); „Възнесение на Бога“, Груица (1751 - 1753); Крайова - Католическа църква „Св. Антон“ (1699 г.), „Вси светии“ (1710 - 1730 г.); „Св. Димитър Господарски“ (1205, възстановена през 1651 г., 1723 г., изградена наново през 1933 г.); Ансамбъл „Св. Троица“ (1765 - 1768 г.); „Мадона Дуду“ (1750 -

1756 г.); Църква „Св. Илия“ (1720, възстановена 1893 г.); Църква „Св. Георги“, Стара „Св. Парашкева“; Църква на евангелистката общност (1870 - 1872 г.); Дървена църква „Св. Николай“, с. Балота де Жос, община Мургаши (1709 - 1710 г.); Дървена църква „Св. Воиевози“, с. Балота де Сус, община Мургаши (1812 г.); „Св. Николай“, Александрия (1824); „Св. Апостоли Петър и Павел“, Александрия (1846 г.); „Св. Хараламбий“, Турну Мъгуреле (1900 - 1905 г.); „Успение Богородично“, Балачи (1684 г.); „Св. Архангели Михаил и Гаврил“, Бузеску (1860 г.); Дървена църква „Св. Парашкева“, Бужорени (1711 г.); Дървена църква „Св. Парашкева“, с. Дръчещи, община Скурту Маре (XVIII век) и много други.

В целевата територия има много интересни архитектурни и строителни паметници на културата, както и паметници на градинското изкуството. Тези културно-исторически забележителности създават важна предпоставка за цялостния архитектурен ландшафт на района и за развитие на културно-познавателен туризъм и специализирани турове. Интерес за туристите представляват: Водна Кула, Дробета-Турну Северин; Архитектурен комплекс Ада-Калех; Кула Тудор Владимиреску и Кула Луи Нистор, Шимиан; Дворецът на Плеша, Обършия де Къмп; Историческия център на Крайова, включващ - църкви в центъра, Дворецът на Комерсиална Банка (днес Кметство на Крайова, Административния

дворец (днес Префектура), бившият хотел „Палас“ (днес административно седалище на кметството на Крайова), Къща Глоговеану (днес Съд на Долж), Къща на Николае Романеску, Национален колеж „Карол I“, Национален колеж „Г-жа Елена“, Окръжна библиотека „Александру и Аристия Аман“, Хотел и казино „Миңерва“, Статуята на Александру Йоан Куза и Двореца на Жан Михаил, (днес Музей на изкуствата), Централно училище за момичета (днес Музей Олтения), Блок „Къща Алба“, Парк „Николае Романеску“; Дворецът „Маринку“, Калафат (днес Музей на изкуствата); Ансамбъл в двора на Коцофенилор; Мавзолей на семейство Филишану; Слатина - Банка, Къща Фънтънеану, Окръжен етнографски музей, Регионален музей на Олт, Кметство, Културен дом; Руини на господарски дом в Брънковени; Каракал - Национален театър, Парк „Ктин Пороиненану“, Съд; Александрия - градски ансамбъл ул. „Константин Брънковану“, Къща „Зарзаръ“ (днес Дворец на децата), Къща Марин Василеску, Старо училище; Къща Мамут, Рошиори де Веде; Кулата на (феодално имение) Костя, Фръсинет; Болярско имение Фъгършеану, Балачи и много други.

В целевия район има и паметници, които представляват интерес за туристите и допълват останалите културно-исторически забележителности: Паметник на император Траян, Дробета-Турну Северин; Паметник на героите от Първата

световна война, Дробета-Турну Северин; Скалният лик на Дечебал; Крайова - Бюст на Йоан Майореску, Паметник на Тудор Владимиреску; Паметник на руски герои от Руско-турската война от 1828-1829 г.; Паметник на загиналите във войната от 1877, Калафат; Паметник „Слатина - 600“; Статуя на Екатерина Теодороиу, Слатина; Паметник на героите, Каракал; Бюст на Енеску Джордже, Каракал; Паметник на независимостта, Корабия; Статуята на Александру Йоан Куза, Александрия; Статуя Доробанцулуи, Турну Мъгуреле; Паметник на независимостта, Турну Мъгуреле.

В района има редица културни и други институции (музеи, къщи музеи, музейни сбирки, културни домове, театри, зоологическа градина, ботаническа градина и др.), които играят важна роля за обогатяване на културния продукт, който предлага целевата територия. Специално внимание заслужават окръжните/регионалните музеи в Мехединци, Слатина и Александрия, и преди всичко Музей Олтения с неговите три секции (История и археология, Етнография и Природни науки), Зоологическата и ботаническата градина в Крайова. В района има 31 регионални, окръжни и общински музея и един частен (археологически и исторически, етнографски, на изкуствата, манастирски и църковни), 12 къщи музеи, 2 музейни сбирки, 1 музейен пункт и 1 документална изложба, 2 национални театъра (Крайова и Каракал), опера и филхармония

(Крайова), Ботаническа градина (Крайова) и Зоологическа градина (Крайова). В окръжните, градските и по-големите комунални центрове има културни домове, които съхраняват и поддържат традиционния фолклор. Към тях са създадени професионални и самодейни фолклорни и театрални състави, които популяризират народните обичаи и традиции. Тези институции, съвместно с църквите, манастирите, градските и комуналните администрации, са в основата на организирането на различни традиционни празници и фестивали.

По-интересни музеи са: Дробета-Турну Северин - Регионален музей „Железни врати“ и Музей на изкуството; Музейна сбирка на Манастир Гура Мотрулуи; Музейна сбирка на Манастир „Стрехая“; Пещера Тополница, Балта; Крайова: Музей Олтения (Секция Археология и история, Секция Етнография), Къща „Бънией“, Секция природни науки, Музей на изкуството Крайова; Музейна сбирка на Православната Митрополия на Олтения, Зоологическа градина, Ботаническа градина „Александру Буиа“; Музей на изкуството, Калафат; Слатина: Регионален музей на Олт; Окръжен етнографски музей, Каракал; Музей Романацулуи, Секция „Пластично изкуство“; Музей Къмпия Боянулуи, Дръгънешти-Олт; Музей за народно изкуство, Килиа; Комплекс Етнографски музей Боиану, Стойквнешци; Археологически и етнографски музей, Корабия; Музей на Манастира Брънковени; Окръ-

жен музей Телеорман; Етнографски музей, Дръкшенеи и други.

Важна роля за съвременния туризъм играе живото наследство - съхранените народни традиции и обичаи, традиционни занаяти, фолклорът. Ежегодното организиране на различни празници и фестивали привлича интереса на много туристи. В индустриално отношение районът е по-изостанал, но за сметка на това се е съхранило румънското село, с характерните традиции и обичаи. И днес, както в миналото, се организират различни обичаи, свързани с езически традиции от миналото, християнската религия и селския бит. Интерес представляват обичаи като: Св. Василий (ритуална игра на младежи с мъж, маскиран като „коза“), Богоявление (Оседлаване и покръстване на конете, Поход на грешниците), Гънджиова; Бабин ден или Зиуа Моашеи, Фрумоаса; Св. Трифон Зарезан (курбан) - Галичеа Маре, Черът, Сегарчя, Гъуричиу и Брагадиру; Баба Марта; Тодоровден (надбягване с коне), Деса; Лазарки - Сухая, Нъстурелу и Вишоара; Кумичене (Урзикуца, Цветница); Великденски празници - Ритуални огънове на Велики четвъртък, Мелинешци, Пояна маре, Великденските празници (Хоро в памет на починалите), Гънджиова; Курбан за Св. Георги, Бистрец/; Подстригване на овцете; „Русалия“ („Петдесетница“) и „Калушул“ (етнофолклор в началото на лятото), Контещи и Фрумоаса; Св. Никола; Св. Игнатий (Игнажден - култ

към Слънцето, ритуално заколване на прасе); Коледа, коледари; Нова година Плугошорул - дъвен селскостопански обичай, свързан с плодородието - Сурвакари); сватбени традиции, Сухая; Лада (ладуване) за зестра и много други.

Промяната в бита и индустриализацията са довели до постепенно отмиране на много от традиционните занаяти. Въпреки това, все още има занаяти, които, макар и трудно, са съхранени и в новите условия. Съхранените традиционни занаяти дават една неповторима възможност за пътешествие на туристите в миналото и усещане на духа на епохите. С оглед разработването на специален туристически път, свързан с появата и развитието на грънчарството, е важно да се проучат съхранените грънчарски традиции. Днес на територията на целевия район в Румъния са съхранени редица традиционни занаяти като: грънчарство Сисешти, Корбени, Романа, Обога, Въдастра, Малдаиени; предене, тъкане и шиене; бродерия (“влашка” дантела); изработване на национални носии - Оршова, Бая де Арамъ, Подени и Салчия; изработване на маски за маскарadni игри; килимарство (Ателие за тъкане на Олтенски килими) Бекет; дървообработка (копанарство - народни дървени предмети) - Салчия; дърворезба; живопис върху дърво и стъкло; изписване и обков на икони и производство на дървени религиозни предмети; дърводелство; бакърджийство (медникар-

ство); налбантство; ковачество; ножарство; плетене на кошници и мебели от тръстика; домашно производство на месни (наденици и суджуци) и млечни продукти (сирене, кашкавал, масло, мляко), тестени изделия и сладкиши; подвижно пчеларство; строителство; мелничарство и други.

В района се организират два панаира на занаятите (Панаир на занаятите, Крайова; Етнофолклорен фестивал „Дървото на живота“ - Панаир за народни майстори, Балш и много празници и фестивали с местен, регионален, национален и международен характер: Празник на люляка, Поноареле; Празник на акацията, Вънжу Маре; Празник „Цвят от акация“, Деса; Празник на липата, Карпен и Бъбичиу; Празник на Божура, Пленица; Празник на полския фолклор, Стрехая; Фестивал на жътвата, Чернеци; Празник на хляба, Скорнеци; Празник на женската везана блуза от румънската национална носия; Празник на традиционния фолклор, Шоварна; Фестивал на смокините, Швиница; Фестивал на зайбъра (сорт винено грозде) и праза, Бъйлеши; Фестивал на виното, Леу, Бекет, Бъйлеши; Празник на пещерата Тополица, Чирешу; Фестивал - конкурс за народна музика и танц „Плаюриле Клошанилор”, Дубова; Фестивал на етносите „Прозорец към нас“, Швиница; Фолклорен фестивал (с конкурсен характер) „Мария Тънасе“, Крайова; Фестивал на народната песен, Балш;

Международен фестивал „Кълшул Ромънеск“, Слатина, Каракал, Вълчеле Добрун, Опорелу и др.; Фестивал - конкурс на хумора „Олтенците и останалия свят“, Слатина; Национален фестивал за фолклорна музика и поезия „Йон Минулеску“; Национален фолклорен фестивал „Ликъ Милитару“, Дръгънешти-Олт; Фестивал на традиционната песен, танц и народна носия от Телеорман, Александрия; Национален фолклорен фестивал, Александрия и други.

Организирант се различни кинофестивали (Балканска любов, Крайова), театрални (Международен Шекспиров фестивал, Крайова) и джаз фестивали (Крайова Джаз фестивал), концерти с класическа и поп музика и други културни, бизнес и спортни събития.

Особен интерес за туристите представлява гурме туризмът с възможността да се опита тра-

диционната местна кухня и да се дегустират характерни за района напитки. Районът на Олтения и Югозападна Мунтения е характерен с традиционната си кухня, домашно произведените храни и напитки, както и с винарските изби.

2.3. Капацитет и туристопоток

Динамиката на туризма в региона на Югозападна Олтения нараства непрекъснато след преодоляването на финансовата криза (края на първото десетилетие на XXI век), когато са регистрирани големи колебания. Такава е и тенденцията в окръг Мехединци и окръг Долж. След известни колебания в периода 2005 - 2010 г. тенденцията е положителна в окръг Мехединци. Не такава е положението в окръг Олт. За разлика от Мехединци и Долж, в Олт не се наблюдава положително развитие на туризма, а застой.

Таблица 6. Места за настаняване в Югозападна Олтения

Места за настаняване/бр.	Югозападна Олтения	Мехединци	Долж	Олт	Южна Мунтения	Телеорман
Хотели	111	13	26	10	165	6
Хостели	26	7	8	1	28	1
Хотелски апартаменти	1	0	1	0	2	0
Мотели	25	2	5	0	39	2
Ханове	34	0	0	0	2	1
Туристически вили	13	0	1	0	58	2
Туристически къщи	1	0	1	0	32	2
Бунгала	5	0	0	1	4	0
Къмпинги	0	0	0	0	3	0
Туристически къщи	0	0	0	0	6	0
Общ брой	216	22	42	12	339	14

Положително се развива и туризмът на територията на регион Южна Мунтения. Окръг Телеорман е най-изостаналият окръг в сферата на туризма, както и в икономиката. След 1990 г. в окръг Телеорман се наблюдава трайно негативна тенденция на развитие на туризма.

През 2016 г. на територията на Югозападна Олтения са регистрирани 216 места за настаняване, като преобладават хотелите, хостелите и мотелите. Освен тях има и редица пансиони и къщи за гости. В окръзите Мехединци, Долж и Олт са разположени едва 76 места за настаняване, 35,19 % от капацитета на регион Югозападна Олтения. Това е така поради факта, че основните обекти са на територията на другите два окръга, които не влизат в целевата зона.

В регион Южна Мунтения през 2016 г. са регистрирани 339 места за настаняване, от които 234 са хотели, мотели и хостели и 105 са агротуристически пансиони. В окръг Телеорман са регистрира-

ни само 14 места за настаняване, което прави едва 4,13 % от общия брой в област Южна Мунтения.

Най-много места за настаняване в целевите окръзи има на територията на Долж - 42 бр., а най-малко - в Олт - 12 бр.

Легловата база в Мехединци се е увеличила; в окръзите Долж и Олт е почти без промяна, а в Телеорман е намалела. Въпреки това се наблюдава качествена промяна в туристическата база, свързана с нейното реновиране и изграждането на нови обекти. Наблюдава се значително повишаване на интереса на туристите към окръг Долж и Мехединци, при окръг Олт не се наблюдава съществена промяна, докато при окръг Телеорман се наблюдава отчетлив срив в посещаемостта и реализираните нощувки. Нетният индекс на използване на легловата база в окръг Долж се е увеличил, в окръг Мехединци е на нивата от 2000 г., в окръг Олт е почти без промяна през последните години, а в окръг Телеорман се е сринал повече от пет пъти.

2.4. Туристическа привлекателност и конкурентоспособност на целевата територия в Румъния

На базата на информацията в Плановете за развитие на Югозападна Олтения и Южна Мунтения е направена оценка на привлекателността на целевата територия,

като са използвани четири показателя: потенциал на природните ресурси; потенциал на антропогенните ресурси; туристическа инфраструктура и инженерна инфраструктура.

Таблица 8. Индекс на туристическа привлекателност за целевата територия в Румъния

Ресурси/База/Инфраструктура	Мехединци	Долж	Олт	Телеорман
1. Природни туристически ресурси:				
Пейзаж	3	1	1	1
Разнообразни форми на релефа и привлекателност на ландшафтите;	3	1	1	1
Климатични фактори, благоприятстващи развитието на туризъм;	3	1	1	1
Водни ресурси	3	2	1	1
Фауна: ловни и рибни ресурси	3	1	1	1
Флора: гори и растителност	3	1	1	1
Защитени територии	3	1	1	1
Терапевтични фактори	2	0	0	0
Качество на околната среда;	2	1	0	0
2. Антропогенни туристически ресурси:				
Паметници на историята и изкуството	2	2	1	1
Археологически обекти и артефакти	3	2	2	1
Църкви и манастири	1	2	1	1
Музеи	2	2	1	1
Народна архитектура	1	1	1	1
Традиционни занаяти	2	2	1	1
Традиционни обичаи	1	2	1	2
3. Материално-техническа база				
Туристическа база за настаняване	3	1	1	1
Заведения за хранене и барове. Традиционна кухня.	2	1	1	1
Места за развлечения	2	0	0	0
Места за балнеолечение	1	0	0	0
4. Обща инфраструктур	a			
Пътища за достъп: пътни, железопътни, въздушни, водни - речен;	2	2	1	1
Комунална инфраструктура - водоснабдяване, канализация, газоснабдяване, електричество, ТЕЦ, комуникации;	2	2	1	1
Пунктове за събиране на отпадъци	1	1	0	0
Индекс на туристическа привлекателност	0,72	0,42	0,28	0,28
Общ индекс за целевата територия в Румъния	0.42			

За всеки индикатор е дадена оценка от 0 до 3. Резултатът показва, че районът е с относително ниска туристическа атрактивност и конкурентоспособност. Окръзите Мехединци, Долж и Олт са с най-нисък индекс на

привлекателност, съответно в регион Югозападна Олтения, а окръг Телеорман - съответно за регион Южна Мунтения. Окръг Мехединци има по-висок индекс, отколкото е средният на Югозападна Олтения - (0.55)

2.5. Форми на туризъм, практикувани в целевата територия в Румъния

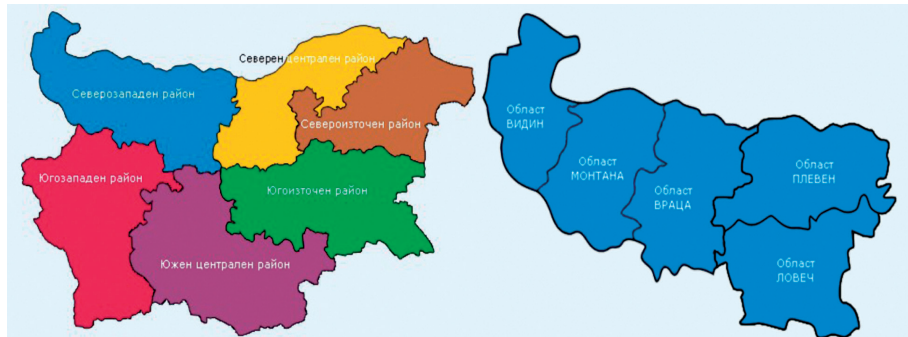
Таблица 9. Форми на туризъм - Мехединци, Долж, Олт и Телеорман

Форми на туризъм	Мехединци	Долж	Олт	Телеорман
Културен и исторически	Добри условия	Добри условия	Сравнително добри условия	Не е добре развит
Религиозен (монашески)	Добри условия	Добри условия	Добри условия	Липсват условия
Спортен и ловен	Много добри условия (гмуркане в пещери, колоездене, делтапланинг), риболов	Добри условия	Добри условия (13 ловни стопанства), особено за риболов	Не е добре развит, има условия за риболов
Балнеологичен, медицински и уелнес	Добри условия (Спа център Бала и Плато Мехединци)	Има предпоставки, но не е развит	Липсват предпоставки	Липсват предпоставки
Круизен	Добри условия (пристанища в Оршова и Дробета-Турну Северин; река Дунав и Дунавските казани)	Има предпоставки, но липсват пристанища и не е развит	Има предпоставки, но липсват пристанища и не е развит	Има предпоставки, но липсват пристанища и не е развит
Агро- и екотуризъм	Слабо развит, но има предпоставки (съхранени традиции, обичаи и празници)	Слабо развит, но има предпоставки (съхранени традиции и обичаи, и празници)	Съхранени традиции и занаяти - грънчарство	Липсват условия
Ено-гастрономически (Гурме - вино и храна)	Добри условия (винарски изби и съхранени кулинарни традиции)	Добри условия (винарски изби и съхранени кулинарни традиции)	Предпоставки - съхранени кулинарни традиции	Предпоставки - съхранени кулинарни традиции
Градски	Слабо развит, има предпоставки	Добри условия, организират се и различни международни събития	Предпоставки - международни и национални събития	Предпоставки - културни събития
Научен	Има условия за комплексни проучвания на пещерите	Слабо развит, но има предпоставки	Липсват условия	Липсват условия
Бизнес, конгреси и срещи	Добри условия в окръжния център	Създадени са добри условия (индустриални паркове, експоцентър, хотели и др.)	Има условия за развитие на Слатина като туристически бизнес център	Липсват условия

3. Северозападен трансграничен район на България

3.1. Общо информация за целевата територия

Карти 4. България - райони за планиране NUTS III и Северозападен район

С Постановление на МС България е разделена на 6 района за планиране, отговарящи на нуждите на статистиката (NUTS II). Целевите области по проекта - Плевен, Враца, Монтана и Видин попадат в Северозападния район. До 2006 г. Северозападният район се състои от областите Видин, Монтана и Враца. След този период областите Плевен и Ловеч от Северния централен район са придадени към Северозападния район.

Днес Северозападният район се състои от 5 области - Видин, Монтана, Враца и Плевен, които попадат в целевата територия по проекта, и област Ловеч, която не е част от зоната на трансгранично сътрудничество. В 4-те целеви области има 43 общини, 37 града и 484 села. Основните населени места са областните градове, които са административни, икономически и културни центрове на целевите области.

Целевите области заемат площ

от 14 941.4 км² (13.47 % от площта на страната). Област Плевен е с най-голямата територия (4653.3 км²), а област Видин е с най-малката (3 032.9 км²). Населението е 640 401 души, от които 405 868 градско и 234 533 селско. По брой на населението област Плевен е на първо място (248 138 души), област Видин е с най-малко (88 867 души). Област Плевен е с най-голям процент градско население, а област Враца - с най-голямо селско население. Средната гъстота на населението в целевите области е 42.9 бр. хора/км²; най-висока е средната гъстота в област Плевен (53.3 бр. хора/км²) и най-ниска - в област Видин (29.3бр. хора/км²).

В периода 2011 - 2015 г. населението на Северозападния район намалява с 14 879 (основно област Видин) и се повишава коефициентът на икономическа активност (15 - 64 навършени години) от 61.6 % през 2011 г., на 67.5 % през 2015 г.

Таблица 10. Обобщени данни за населението и административната структура на целевите области в България

Област	Площ км ²	% от площта на страната	Население - бр.			Средна гъстота на населението бр. хора/км ²	Административн о-териториално деление	Основни административни центрове /бр. население	
			Общо	Градско	Селско			Център – над 10 хил. д.	Нас.
Плевен	4653.3	4.19	248 138	165 060	83 078	53.3	11 общини 14 града 109 села	Плевен Червен бряг Кнежа	137 820 12 822 10 500
Враца	3 619.7	3.26	168 727	98 139	70 588	46.6	10 общини 8 града 116 села	Враца Бяла Слатина Козлодуй Мездра	60 692 11 227 13 593 10 918
Монтана	3 635.5	3.28	134 669	85 751	48 918	37.0	11 общини 8 града 121 села	Монтана Берковица Лом	44 502 13 532 24 181
Видин	3 032.9	2.73	88 867	56 918	31 949	29.3	11 общини 7 града 138 села	Видин	50 977
Общо	14 941.4	13.47	640 401	405 868	234 533	42.9	43 общини 37 града 484 села		

по данни на НСИ

Основните макроикономически данни показват, че БДС в Северозападния район в аграрния сектор е 17.5 % от този в страната, в индустрията - 8.1 %, а в сектора на услугите - 5.5 %. Най-слабо икономически развита е област Видин, която е с най-ниска БДС (578 млн. лв.), БВП (578 млн. лв.) и БВП на човек от населението - 6 258 лв. (50.7 % от националния показател и 82.3 от този в Северозападния район). Аграрният сектор и секторът на услугите са най-развити

в област Плевен, а индустриалният сектор - в област Враца. Аграрният сектор в област Монтана е сравнително развит, колкото в област Плевен и Враца, но индустриалният сектор и секторът на услугите са по-слабо развити в област Монтана, в сравнение с областите Плевен и Враца. БДС и БВП в млн. лв. са най-високи в област Плевен. Най-висок е БВП на човек от населението в област Враца (75.4 % от националния показател и 122.3 % спрямо регионалния).

Таблица 11. БВП* и БДС по икономически сектори и райони, 2015 г**

NUTS Област	БДС по икономически сектори			БДС, млн. лв.	БВП, млн. лв.	БВП на човек от нас., лв.
	Аграрен	Индустрия	Услуги			
България	3 664	21 335	51 547	76 546	88 571	12 339
Северозападен	625	1 723	2 848	5 197	6 013	7 606
Видин	84	82	333	499	578	6 258
Враца	149	656	592	1 396	1 615	9 305
Монтана	145	248	475	869	1 005	7 270
Плевен	154	431	959	1 544	1 787	7 039

НСИ

*БВП - Брутен вътрешен продукт

**БДС - Брутна добавена стойност

Таблица 12. Икономически профил на областите

Област	Профил
Плевен	<p>Първичният сектор - селското и горското стопанство - определя облика на повечето общини. Развито е предимно растениевъдство и животновъдство. Земеделските площи основно се обработват от земеделски кооперации. Животновъдство - свиневъдство, млечно говедовъдство. Слабо развито горско стопанство поради ограничен горски фонд. Вторичен сектор (индустрия) - промишленост - наблюдава се тенденция на намаляване на произведената продукция и на заетите в промишлената сфера. Водещи отрасли - производство на храни, напитки и тютюневи изделия; производство на текстил и изделия от текстил; производство на облекла; машиностроене. Строителство - ново строителство. Туризъм - стабилно се развива, но не се използва потенциалът. Основна туристическа дестинация е гр. Плевен. Водещо място в икономиката на област Плевен имат общините Плевен, Белене, Червен бряг и Левски. Третичен сектор - услуги, здравеопазване, образование, наука. Плевен е административен, научен, образователен, здравен, индустриален, културен и туристически център.</p>
Враца	<p>Преработваща промишленост (производство на цимент); машиностроене (металорежещи машини ЗММ) и металургия; търговия и ремонтни дейности; ХВП (месни продукти, хляб и тестени изделия); транспорт, складиране и пощенски услуги; строителство; селско стопанство (ниви, ливади и малко трайни насаждения, зърнени и маслодайни култури - слънчоглед и рапица, царевича; животновъдство - говедовъдство, млечни крави, биволи, кози, свине, птици; рибарство и аквакултури - рибовъдни стопанства и язовири), горско и рибно стопанство (Северозападното държавно предприятие стопанисва горския фонд); туризъм (увеличава се капацитетът, но има второстепенна роля в местната икономика); производство и разпределение на електроенергия; образование и здравеопазване. Враца е административен, културен, индустриален (не е основен), здравен и туристически център на областта. Икономически най-развити са общините Враца, Козлодуй, Бяла Слатина и Мездра.</p>
Монтана	<p>Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети; преработваща промишленост (производството на електрически съоръжения; хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия; производство на метали и метални изделия; производство на превозни средства); производство на компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти; хотелиерство и ресторантьорство; хуманно здравеопазване и социална работа; сделки с недвижими имоти; строителство; селско, горско и рибно стопанство. Селско и горско стопанство - растениевъдство (овощни насаждения - ябълки, вишни, сливи, малини, ягоди; пшеница, силажна царевича, маслодайна рапица и слънчоглед; лозя; ечемик и овес); животновъдство (овец, кози, говеда, крави, биволи, свине, зайци, пчелни семейства); горско стопанство.</p>
Видин	<p>Услуги - Търговия, ремонт на автомобили и битова техника; хотелиерство и ресторантьорство; промишленост (производство и разпространение на електрическа и топлинна енергия, и газообразни горива; добивна промишленост); транспорт, складиране и съобщения; строителство; здравеопазване и социални дейности; селско, ловно, горско и рибно стопанство. Растениевъдство - през последните години намаляват площите, заети от зърнени култури и трайни насаждения, и се увеличават заетите с технически култури. Зърнени култури - пшеница, ечемик, царевича, ръж и тритикале; царевича; слънчоглед и рапица; трайни насаждения - орехи, бадеми и лешници; лозя; зеленчукопроизводство - домати, пипер, картофи, зеле, грах и фасул. Животновъдство - говедовъдство, биволовство, овцевъдство, козевъдство, свиневъдство, пчеларство, птицевъдство, зайцевъдство, рибарство и аквакултури. Изграждането на втория мост над река Дунав при Видин - Калафат създава благоприятни условия за развитие на района на Видин.</p>

3.2. Туристически ресурси в целевата територия в България

3.2.1. Природните ресурси

Целевата територия в България (област Плевен, Враца, Монтана и Видин) е разположена в Северозападна България и обхваща основната част от Северозападния район за планиране NUTS II (без област Ловеч). Северозападният район е разположен в западната част на Дунавската равнина, заключена между Стара планина и река Дунав, и граничи с Република Румъния и Република Сърбия. Релефът е равнинно-хълмист, като постепенно нараства надморската височина от север на юг, преминава през Предбалкана и стига до северните склонове на Стара планина. Релефът е разнообразен и включва различни геоложки форми и структури (крайбрежни низини, депресии, равнини, хълмове, планини, котловини, напречни и надлъжни речни долини, седловини).

Климатът е умерено-континентален със студена зима и топло лято. Средната годишна температура е около 11 °С - 13 °С. Годишните температури варират от - 20,5 °С през зимата до +38-40 °С през лятото. Средната годишна сума на валежите варира от 550-650 мм. През зимата снежната покривка се задържа около 50 дни в планинските райони на Стара планина. Преобладават западните и северозападните ветрове, което се проявява с по-голяма сила през преходните

сезони. Срещат се и южни ветрове, които причиняват бързо топене на снеговете през пролетта. Стара планина се явява климатична преграда и ограничава прехода на въздушни маси и ветрове от Северна към Южна България.

Районът разполага със сравнително ограничени води. В Северозападния район има редица реки, по-големи от които са Дунав, Тимок, Искър, Вит, Осъм, Искър, Огоста и Лом. Стара планина оказва влияние върху режима на оттока на реките. Речният отток е с изразено пролетно пълноводие и стабилно есенно-зимно маловодие. Реките се оттичат от Стара планина към р. Дунав. Районът разполага и с подземни води с карстов произход. Езерата са ограничени - Рабишкото езеро. По-големи язовири са „Горни Дъбник” и “Огоста”, като има много по-малки от тях и микроязовири. Има минерални води в района Вършец - Спанчевци и два извора в община Искър. Вършец е стар и утвърден балнео и СПА център с национално значение. Минерални води, които все още не са разработени, се срещат в участъка Видин - Сланотрън - Кошава.

Флора. Край река Дунав се срещат: тръстика (*Phragmites*), широколистен папур (*Typha latifolia*), бутрак (*Bidens tripartita* L.), бяла върба (*Salix alba* L.), черна (*Populus nigra*) и бяла топола (*Populus alba*), полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*), полски (*Ulmus minor*) и бял бряст (*Ulmus laevis*), дива лоза (*Vitis silvestris*),

хмел (*Humulus lupulus* L.), естествени заливни гори от върби и тополи, ясен, бряст, халофитна растителност (пресушени блата) - (*Salicornia herbacea* - *Glasswort*), камфорка (*Camphorisma monspeliaca*), пукчи-нелия (*Puccinelia limosa Puccinelia*) и др. От 150 до 600 м.н.в. - различни видове дъб (*Quercus*) - горун/зимен дъб (*Quercus petraea*), благуи (*Quercus frainetto*), цер (*Quercus cerris*), червен дъб (*Quercus rubra*), дръжкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*), летен дъб (*Quercus robur*), ясен (*Fraxinus*), липа (*Tilia*), келяв габър (*Carpinus orientalis*), акация/салкъм (*Acacia*), топола (*Populus*), черна топола (*Populus nigra*). По-нависоко в Стара планина се срещат: бяла акация (*Robinia pseudoacacia* L.), бук (*Fagus*), дъб (*Quercus*), космат дъб (*Quercus pubescens*), кестен (*Castanea*), бреза (*Betula*), бяла бреза (*Betula pendula*), мъждрян (*Fraxinus ornus*), трепетлика (*Populus tremula*), черен бор (*Pinus nigra*), бял бор (*Pinus sylvestris*), сребрист бор (*Picea pungens*), върба (*Salix*), елша (*Alnus*), ела (*Abies*), смърч (*Picea*), планински явор (*Acer heldreichii*), габър (*Carpinus*), зелена дуглазка (*Pseudotsuga menziesii*); хвойна (*Juniperus*), клек (*Pinus mugo*). Срещат се различни храстови, полухрастови, тревни видове и билки като: обикновен глог (*Crataegus monogyna*), малина (*Rubus idaeus*), черна къпина (*Rubus fruticosus*), червена боровинка (*Vaccinium vitis-idaea*), компасна салата (*Lactuca serriola*), офика (*Sorbus aucuparia*),

бял равнец (*Achillea millefolium*), жълт равнец (*Achillea Clypeolata* L.), шипка (*Rosa canina*), мащерка (*Thymus*), гълъбови очички (*Anemone hepatica*), левурда (*Allium ursinum* L.), волски език (*Asplenium scolopendrium*), балканска пищялка (*Angelica panceicii*), чувен (*Chenopodium Bonus-Henricus* L.), обикновен (черен) пелин (*Artemisia vulgaris* L.), ранилист (*Betonica Officinalis* L.), червен кантарион (*Centaureum erythraea*), жълт кантарион (*Hypericum perforatum*), змийско мляко (*Chelidonium majus*), синя жлъчка/цикория (*Cichorium intybus* L.), мразовец (*Colchicum*), смрадлика (*Cotinus*), обикновен повет (*Clematis vitalba*), вълнест напръстник (*Digitalis lanata Ehrh.*), еньовче (*Galium*), обикновен риган (*Origanum vulgare*), маточина (*Melissa*), здравец (*Geranium*), кокиче (*Galanthus*), червен (див) божур (*Paeonia Peregrina*), жълта водна роза (*Nuphar lutea*), дяволски (воден) орех (*Trapa natans*), блатен спорез (*SENECIO PALUDOSUS*), обикновена мехурка (*Utricularia vulgaris*), плаваща лейка (*Salvinia natans*), лъскаволистна млечка (*Euphorbia lusida*), ръбестостъблен лук (*Allium angulosum*), гол сладник (*Glucyrriza glabra*), блатно кокиче (*Leucosjum*) и различни видове диворастващи гъби. По-нависоко се срещат високопланински пасища, каменни реки и тресавища. В Стара планина се срещат балкански ендемити като: жълт планински крем (*Lilium jankae*), вилмотиево сграбиче (*Astragalus wilmottianus*),

балканска камбанка (*Campanula trachelium*), сръбска рамонда (*Ramonda serbica*), ничичово прозорче (*Potentilla nicici*), томасиниев минзухар (*Crocus tommasinianus*); и български ендемити като: ковачев зановец (*Chamaecytisus kovacevii*), балканска теменуга (*Viola balcanica*), българска къпина (*Rubus oblongoobovatus*), велчево плюскавиче (*Silene velcevii*), белоградчишка румянка. От растенията в парк „Врачански Балкан“ 57 вида попадат в Червената книга на България, от които 8 вида са от категория „застрашени от изчезване“ - люспесто изтравниче, дълголистна урока, а 49 вида попадат в категория „рядък вид“ - казашка хвойна (*Juniperus sabina*), панчичева пицляка (*Angelica pančičii*), жерардова урока (*Bupleurum gerardi* All.), хойфелова тимянка (*Ferula heuffelii* Grseb.), недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), пеперудоцветен салеп (*Anacamptis papilionacea*), горска съсенка (*Anemone sylvestris*) и др.

Фауна. В Северозападния район се срещат 255 вида птици: морски орел (*Haliaeetus albicilla*); орел рибар (*Pandion haliaetus*), голям ястреб (*Accipiter gentilis*), малък ястреб (*Accipiter nisus*), белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), малък орел (*Hieraetus pennatus*), степен орел (*Aquila nipalensis*), малък кръслив орел (*Aquila pomarina*), кръстат (царски) орел (*Aquila heliaca*), скален орел (*Aquila chrysaetos*), орел змияр (*Circaetus gallicus*), сокол орко (*Falco subbuteo*), черен

щъркел (*Ciconia nigra*), червена чапла (*Ardea purpurea*), голям воден бик (*Botaurus stellaris*), малък червеноног водобегач (*Tringa totanus*), горски водобегач (*Tringa totanus*), горски бекас (*Scolopax rusticola*), гълъб хралупар (*Columba oenas*), бухал (*Bubo bubo*), рибарки (*Sternidae*), чайки (*Larus*), корморани (*Phalacrocoracidae*), чапли (*Ardea*), диви патици (*Anas platyrhynchos* L.) и гъски (*Anser*) и др. В долното течение на река Дунав се срещат 83 вида риби: есетрови риби (*Acipenseridae*); дунавска скумрия (Карагъоз - *Alosa immaculata*) и включените в Червената книга видове - върловка (*Leucaspis delineatus*); бирена, пъпчесто (звездовидно) попче (*Benthophilus stellatus*); кеслерово попче (*Ponticola kessleri*); деветигла бодливка (*Pungitius platygaster*); михалца (*Lota lota*). Срещат се безгръбначни (1231 вида има само в Парк „Врачански Балкан“ в 500 проучени пещери - 37 са български ендемити, 28 са балкански ендемити, 36 са редки и 9 са северно-егейдни и палео-егейдни реликти) - триопс, реликтен вид/ *Triops*, бръмбари-светлопразци/ род *Pheggomizetes*; 53 вида бозайници, от които 14 вида прилепи (Голям подковнонос/*Rhinolophus ferrumequinum*, Малък подковнонос/*Rhinolophus hipposideros*, Мустакат нощник /*Myotis mystacinus*, Полунощен прилеп/*Eptesicus serotinus*), речна видра (*Lutra lutra* L.), лалугер (*Spermophilus citellus*), добруджански (черногръд) хомяк (*Mesocricetus*

newtoni), степна домашна мишка (*Mus spicilegus*), източноевропейска мишка (*Sylvaemus sylvaticus*), полска мишка (*Apodemus agrarius*), таралеж (*Erinaceus*), белогръд таралеж (*Erinaceus concolor*), горски сънливец (*Dryomys nitedula*), обикновена (*Sorex araneus*) и малка кавяфозъбка (*Sorex minutus*), малка земеровка (*Neomys anomalus*), язовец, чакал (*Canis aureus L.*), белка (*Martes foina*), сърна (*Capreolus capreolus*), дива свиня (*Sus scrofa*), дива котка (*Felis silvestris*), рис (*Lynx lynx*), черен пор (*Mustela putorius*), лисица (*Vulpes*), заек (*Lepus europaeus*), елен (*Cervus elaphus*), невестулка (*Mustela nivalis*); 11 вида земноводни (кафява крастава жаба (*Bufo bufo*), балканската чесновница (*Pelobates syriacus*), обикновената чесновница (*Pelobates fuscus*), червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), дългокрака горска жаба (*Rana dalmatina*), жаба дървесница (*Hyla arborea*), дунавски гребенест тритон (*Triturus dobrogicus*), малък гребенест тритон (*Triturus vulgaris*); и 15 вида влечуги: обикновена водна змия (*Natrix natrix*), смок мишкар (*Elaphe longissima*), голям стрелец (*Coluber caspius*), кримски гушер (*Podarcis taurica*), горски гушер (*Darevskia praticola*), зелен гушер (*Lacerta viridis*), обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*) и др.

В целевата територия има 120 защитени територии (11.8 % от тези в България - 1018 бр.) и 67 защитени зони (19.8 % от тези в България - 339 бр.). В зависимост от катего-

рията, защитените територии в четирите области се разпределят по следния начин: Природни паркове (3 бр., 23.3 %); Резервати (5 бр., 9.4 %, от които един с международен статут - „биосферен резерват“); Поддържани резервати (2 бр., 8.33 %); Природни забележителности (42 бр., 12.5 %); Защитени местности (68 бр., 11,8 %). Най-много защитени територии има на територията на област Плевен (52 бр., 43.3 % от тези в целевата територия и 5.1 % от тези в България). В останалите области има значително по-малко защитени територии, като най-малко са на територията на област Видин: област Враца (30 бр., 25 %/целева територия и 2.9 %/България); област Монтана (21 бр., 17.5 %/целева територия, 2.1 %/България); област Видин (17 бр., 14.2 %/целева територия и 1.7 5/България).

В района има разнообразни защитени територии: острови, заливни тераси, блата, пещери, водопади, гори, скални масиви, речни долини, фосилни находища и находища на редки и застрашени видове растителност и животни. Най-голям интерес представлява биоразнообразието на природните паркове „Персина“ (Плевен), „Врачански Балкан“ (Враца, Монтана); резерватите „Китка“ (Плевен), „Милка“ (Плевен), „Горната кория“ (Монтана); поддържан резерват „Персински блата“ (Плевен), „Ибиша“ (Монтана); природни забележителности - „Карстово ждрело Чернелка“ (Плевен), „Студенец“ (Плевен), „Тектонски гребен Калето“ (Плевен), „Купените“ (Пле-

вен), „Вратцата“ (Враца), пещера Леденика (Враца), „Белоградчишки скали“ (Видин), Пещера Магурата (Видин) и др.

3.2.2. Антропогенни ресурси

Българската част от целевата територия се характеризира с богато разнообразие на културно-историческо наследство. Регистрирани са 139 недвижими културни ценности с категория „национално значение“. Най-много те са в област Видин - 42 бр. и най-малко в област Плевен. В зависимост от вида на обектите, се разделят на:

- Исторически - 40 бр.;
- Археологически и Архитектурно-строителни от Античността и Средновековието - 62 бр.;
- Архитектурно-строителни - 14 бр.;
- Архитектурно-строителни и художествени - 2 бр.;
- Архитектурно-художествени - 13 бр.;
- Архитектурно-строителни-градинско и парково изкуство и исторически - 2 бр.
- Архитектурно-строителни, исторически и художествени - 1 бр.
- Художествени - 5 бр.

Регистрирани са и редица недвижими културни ценности с категория „местно значение“ и „за сведение“ (бивша категория „в ансамбъл“), но за тях няма създаден достъпен публичен регистър.

Най-интересните археологически обекти от Античността и Средно-

вековието са: Римски град Димум, гр. Белене (Плевен), Римска колония Улпия Ескус, с. Гиген (Плевен); късноантична крепост Сторгозия (Плевен); Римска крайпътна станция, с. Рибен, (Плевен); средновековна крепост Вратцата (Враца); Антична и средновековна крепост, гр. Мездра (Враца); Старобългарски вал, с. Остров (Враца); Античен град Алмус, гр. Лом (Монтана); античен град Кастра ад Монтанезиум (Монтана); Римски град Рациария и турско кале, с. Арчар (Видин); Крепостни стени на Турско кале, гр. Видин (Видин); Праисторическо, римско и средновековно селище - пещера Магура (графити и рисунки), с. Рабиша (Видин); Средновековен замък крепост Баба Вида, гр. Видин (Видин).

Сред историческите забележителности интерес представляват: Братска могила - Костница и Паметник гробница на Стоян и ген. Владимир Заимови - Скобелев парк, гр. Плевен (Плевен); Румънски мавзолей и Парк, с. Гривица (Плевен); Място на сражение, м. Милин камък и Лобно място на Христо Ботев, м. Йолковица, край гр. Враца, Врачански Балкан (Враца); Мястото, където слиза Хр. Ботев, гр. Козлодуй (Враца); Място на сражение и паметник на Хр. Ботев и четата му (в. Околчица, Врачански Балкан), с. Паволче (Враца); Паметник костница на загинали антифашисти 1923-24 г., гр. Видин (Видин) и др.

Сред религиозните обекти, недвижими културни ценности от национално значение, внимание

заслужават манастирите (Руини на Садовски манастир, с. Садовец/Плевен; Лопушански манастир „Св. Йоан Предтеча“, Монтана; Чипровски манастир „Св. Иван Рилски“, Плевен), Джамията на Пазвантоглу и Синагогата в гр. Видин (Видин) и църквите: „Св. Никола“ (1834 г.), гр. Плевен (Плевен); „Св. св. Петър и Павел“ (XIII в.), гр. Никопол (Плевен); „Успение Богородично“ (1840 г.), гр. Никопол (Плевен); „Рождение на Блажена Дева Мария“ (1860 г.), гр. Белене (Плевен); „Св. Димитрий“ (1837 г.), гр. Искър (Плевен); Църква от XIII-XIV в., м. Манастира, с. Оходен (Враца); „Пустата църква“, с. Камено поле (Враца); „Св. Никола“, с. Софрониево (Враца); „Св. Николай“, гр. Берковица (Монтана); „Рождество Богородично“, гр. Берковица (Монтана); „Св. Николай“, с. Горна Вереница (Враца); Средновековна църква „Св. Възнесение“, гр. Чипровци (Враца); „Възнесение Христово“, гр. Чипровци (Враца); „Св. Пантелеймон“, гр. Видин (Видин); Катедрала „Св. Димитър“, гр. Видин (Видин); „Св. Йоан Кръстител“, с. Върбово (Видин); „Св. Параскева“, с. Горни Лом (Видин); „Св. Димитър“, с. Долно Драглище (Видин); „Св. Възнесение Христово“ и релефни каменни кръстове, с. Куделин (Видин); „Рождество Богородично“, с. Макреш (Видин); Раковишки манастир - стенописи в църква „Св. Троица“ (Видин); „Св. Димитър“ и Взаимно училище, с. Тешево (Видин); „Св. Николай“, с. Търговище (Видин).

В целевата територия има и дру-

ги манастири: Градешки „Св. Йоан Предтеча“ (Враца); Струпешки „Св. Пророк Илия“ (Враца); Бистрецки „Св. Иван Рилски“ (Враца); Черепишки „Успение Богородично“ (Враца); Долнобешовишки „Св. Архангел Михаил“ (Враца); Мътнишки „Св. Николай Чудотворец“ (Враца); Веслецки „Св. Спас“ (Враца); Врачански „Св. Троица“ (Враца); Средновековен манастир, с. Манастирище (Враца); Хърлецки „Св. Троица“ (Враца); Осеновлашки манастир „7-те престола“ (Враца); Манастирски комплекс „Св. Архангел Михаил“, с. Долна Бешовица (Враца); Гушовски „Св. Архангел Михаил“ (Монтана); Добридолски „Св. Троица“ (Монтана); Клисурски „Св. св. Кирил и Методий“ (Монтана); Раковски „Св. Троица“ (Монтана); Изворски „Успение Богородично“, гр. Димово (Видин).

Сред архитектурните и строителните недвижими културни ценности от национално значение интерес представляват: Мавзолей и Парк, и Къща на Ив. Вацов (днес музей), гр. Плевен (Плевен); Часовникова кула, гр. Берковица (Враца); Къща музей „Иван Вазов“, гр. Берковица (Монтана); Родната къща на Иван Изатовски, гр. Берковица (Монтана); Къщата на Кръстю Пишурка - сградата на първото училище, гр. Лом, (Монтана); Сграда на музея, гр. Лом (Монтана); венециански складове, гр. Видин (Видин); Библиотека на Пазвантоглу, гр. Видин (Видин); Видболска капия, Еничер капия, Флорентин капия, Телеграф капия, Пазар

капия, Стамбол капия, гр. Видин (Видин); Кръстатата казарма (днес музей), гр. Видин (Видин) и др.

В четирите области има и редица паметници, по-интересни от които са: Мавзолей параклис „Св. Георги Победоносец“, гр. Плевен (Плевен); Паметник обелиск на Пирогов, гр. Долна Митрополия и с. Горна Митрополия (Плевен); Мемориален комплекс „Ботев път“, гр. Враца (Враца); Бюст паметник на кнез Иван Кулин, с. Медковец (Монтана); Бюст-паметник на ген.-майор Кръстьо Маринов, гр. Видин (Видин); Паметник на загиналите румънски воители за освобождението на Видин от османско иго, с. Иново (Видин); Паметник на загиналите румънски воители през 1878 г., с. Арчар (Видин); Паметник на загинали румънски воители за освобождението на България през Руско-турската война, гр. Димово (Видин); паметници на български воеводи, революционери - Г. Раковски, Хр. Ботев, В. Левски и др.; войнишки паметници; паметници на участници в Септемврийското въстание (1923 г.) и др.

В целевата територия има редица културни и други институции и обекти, които са с важна роля за популяризиране и развитие на културно-познавателния туризъм:

- музеи (31 бр.), паркове музеи (2 бр.), музей на открито (1 бр.), лапидариум (1 бр.), музейни сбирки (7), антични тракийски съкровища (2 бр.); Регионални исторически музеи - Плевен, Враца, Монтана и Видин (Музей „Кона-

ка“); Панорамата „Плевенска епопея 1877“, Скобелев парк - музей, Музей на виното, гр. Плевен (Плевен); Парк „Генерал В. Н. Лавров“, с. Горни Дъбник (Плевен); Къща музей „Негово Кралско Величество Карол I“ и Къща музей „Великият княз Николай Николаевич“, гр. Пордим (Плевен); Етнографски музей, Музей на файтоните и Пещера Леденика, гр. Враца (Враца); Национален музей параход „Радецки“, гр. Козлодуй (Враца); Лапидариум, гр. Монтана (Монтана); Исторически музей Лом и Вършец (Монтана); Етнографски музей, Къща музей „Иван Вазов“ и Музей на открито, гр. Берковица (Монтана); Музей „Кръстата казарма“ и Крепост Баба Вида, гр. Видин (Видин); Белоградчишка крепост и Пещера Магура (Видин) и др. Специално място заемат тракийските съкровища - Врачанско (Могиланска могила) и Рогозенско (Враца);

- народни читалища с библиотеки и самодейни колективи (451 бр.) - читалищата играят важна роля за съхраняване и популяризиране на народното творчество, обичаите и традициите;

- библиотеки - 4 бр. регионални библиотеки в областните центрове, читалищни и училищни библиотеки;

- театри - 5 бр. в областните центрове и 2 бр. филхармонии (Плевен, Враца);

- художествени галерии (11 бр.);

- Северняшки ансамбъл за песни и танци, Общински духов оркестър и Общински хор, Плевен;

- Арт център и Училище по изкуствата, Плевен;
- Младежки домове (Плевен, Враца, Монтана, Вършец, Видин и др.);
- Дружество на писателите (Плевен, Видин), Съюз на писателите (Враца), Литературен клуб (Видин);
- Задруга на майсторите на народни художествени занаяти (Враца и Монтана);
- Други - Лесопарк (Плевен и Монтана), 2 бр. Зоологически градини (Плевен и Кнежа/Плевен; Лозарски институт, Плевен).

Нематериалната култура играе изключителна роля на „живо наследство“, на опазване, съхраняване и популяризиране на народното творчество, обичаите и традициите. Народните традиции и култура на българите и румънците са сходни. И днес са съхранени обичаи и традиции като: Банго Васил (Ромска Нова година), гр. Лом (Монтана); Кукери на Ивановден, гр. Долна Митрополия, с. Гиген (Плевен); Бабинден (повсеместно); Трифон Зарезан (повсеместно в лозарските райони); Баба Марта (повсеместно); „Къорава кобила“/Тудорица, с. Горна Митрополия, гр. Тръстеник, с. Ясен, с. Буковлък (Плевен); Обичай „Мошули“, с. Въбел (Плевен); Кушия на Тодоровден (повсеместно); Вечер на приведения зет, гр. Долна Митрополия (Плевен); Празник на заврените зетьове, с. Згориград (Враца); Обичай „Сирни Заговезни“, с. Алтимир, гр. Козлодуй, с. Добролево, гр. Мизия (Враца);

Сирна седмица, гр. Кула (Видин); Кукери, с. Горен Вадим (Враца); Езически обичай „Кукувиче“, с. Белотинци (Монтана); Обичай „Кумичане“, с. Малорад, с. Добролево, гр. Мизия, с. Крушовица (Враца) и с. Драганица (Монтана); Лазаровден (лазарки), гр. Никопол (Плевен); Ритуал „Калушари“, с. Дебово, с. Байкал (Плевен), с. Хърлец (Враца), с. Златия, с. Игнатово (Монтана); Ритуал „Къпанки“/“Къпачи“, с. Реселец (Плевен), гр. Кула (Видин); Обичай „Луди булки“, гр. Гулянци (Плевен); Обичай „Еньова буля“, с. Сливовик (Монтана); Оброк на Илинден, гр. Червен бряг (Плевен); Обичай „Ладуване“, Сливовик (Монтана); Бъдни вечер и Коледари/обичай Коледуване (повсеместно); Обичай „Сурвакане“ (повсеместно). В селата на Северозападна България са запазени характерни сватбени обичаи.

Повсеместно се честват и основните християнски празници, които често са и народни: Цветница, Великден, Игнажден, Коледа, Св. Йоан Кръстител (Ивановден), Богоявление (Кръстовден/Водици -освещаване на вода, ритуални измивания, пръскания с вода и хвърляне на кръст в течаща вода), Св. Тодор (Тодоровден), Св. Лазар (Лазаровден), Св. Георги Победоносец (Гергьовден), Възнесение Господне (Спасовден), Св. Троица (Петдесетница), Св. Пророк Илия (Илинден), Успение на Пресвета Богородица, Рождество на Пресвета Богородица (Малка Богородица), Св. Петка/Св. Параскева (Петковден),

Св. Великомъченик Димитър Солунски (Димитровден), Св. Архангел Михаил (Архангеловден), Св. Никола Мирликийски (Никулден) и др.

В целевата територия се честват различни празници и се организират разнообразни фестивали, които с магията на музиката, танците, словото и художественото творчество привличат хиляди туристи ежегодно:

• музикални фестивали: Международен музикален фестивал „Катя Попова“ и Конкурс за популярна българска песен „Златен Арлекин“, гр. Плевен (Плевен); Национален фестивал за песенно творчество „Христо Ковачев“, с. Реселец (Плевен); Празник на старата градска песен „Мара Врачанка“ и Младежки рок фестивал „Рок до края на света...“, гр. Враца (Враца); Международни празници на духовите оркестри „Дико Илиев“ и Национален конкурс за създаване на нови творби за духови оркестри, гр. Монтана (Монтана); Национален преглед на ученическите духови оркестри, гр. Вършец (Монтана); Фестивал „Беркрок“, гр. Берковица (Монтана);

• литературни и културни фестивали: Лауреатски дни „Катя Попова“, Празници на българската и руската култура и Национален конкурс за нова българска драматургия „Иван Радоев“, гр. Плевен (Плевен); Крайдунавски празници на културата, гр. Никопол (Плевен); Празник на изкуствата „Георги Парцалев“, гр. Левски (Плевен); Международен младежки театрален фестивал

„Време“ и Национален фестивал на малките театрални форми, гр. Враца (Враца); Традиционни майски празници на културата, гр. Мездра (Враца); Международен конкурс за детска рисунка „Тъпан бие, хоро се вие“, гр. Монтана (Монтана); Театрален фестивал на любителските театри „Кръстю Пишурка“, гр. Лом (Монтана); Пленер по живопис „Берковска пролет“, гр. Берковица (Монтана); Тимошки културни празници „Тимошка пролет“, гр. Брегово (Видин);

• Фолклорни фестивали/събори/празници и оброци: НФФ „Гергьовден“, гр. Койнаре (Плевен); ФС „Живи въглени“, с. Дебово (Плевен); Фолклорен събор „Тараклъка пее и танцува“, с. Градище (Плевен); Международен фолклорен фестивал „Врачанска пролет“ и Национален фолклорен събор „Леденика“, пещера Леденика, гр. Враца (Враца); МФ „Алено мушкато“ по творчество на Дико Илиев, гр. Оряхово; МФФ „Монтана“ и Детски национален фолклорен фестивал, гр. Монтана (Монтана); МФФ „Балканът пее и танцува“ и Празник на малината в хижа Ком, гр. Берковица (Монтана); Празник на Балкана, с. Дива Слатина, с. Копиловци (под връх Копрен), гр. Чипровци (Монтана); МФФ „Танци край Дунава“, МФФ на влашката/румънската песен и танц, и ФФ „Бъдник“, гр. Видин (Видин); ФФ „От Тимок до Искър - по стъпките на траките“, гр. Белоградчик (Видин). Често съборите са свързани с празници на манастирите, църквите, населените

места или с религиозни празници. Оброци - оброкът е свещено място, сакрален християнски обект, посветен на определен християнски светец покровител или празник. Много от оброчищата са разположени върху стари езически светилища от древността, които са били посветени на езически духове и божества. В Северозападна България има съхранени много такива оброци и през последните години се възраждат. Обикновено те са семейни или на отделни махали.

• други: Фестивал на чипровския килим, гр. Чипровци (Монтана); Национален етнофестивал с международно участие, Международно фотобиенале „Фодар“ и Празник на народното творчество и занаяти, гр. Плевен (Плевен); Фестивал „Банатски вкусоции - традициите на мое село“, с. Асеново; Тържествена „Ботева вечер“ и „Ботеви дни“, гр. Враца (Враца); Фестивал на древните култури „Слънцето на Тодорка“, с. Оходен (Враца); Ден на река Дунав и Празник на меда, гр. Козлодуй (Враца); Празник на рибата, с. Остров (Враца); Празник на баницата, с. Баница (Враца); Международен ден на ромите, с. Борован, Община Козлодуй (Враца); Изложба на традиционни български носии, с. Галиче (Враца); „Балът“ - жив музей на фолклора и традицията, с. Бърдарски геран (Враца); Международно състезание по спортни танци „Монтана Оуп“ и Фестивал на традиционните ястия и занаяти гр. Монтана; Кулинарен фестивал „Бабина душица“, гр. Белоградчик; с.

Горни Лом; Празник на Балкана, с. Горни Лом и Празник на Чупренския Балкан, с. Чупрене (Видин) и др.;

• Панаири: гр. Левски, с. Биволаре, с. Садовец, гр. Червен бряг, гр. Белене и гр. Гулянци (Плевен); гр. Оряхово; гр. Бяла Слатина; гр. Враца (есенен) и гр. Мизия (Враца); гр. Брусарци (Монтана); гр. Грамада и гр. Кула (Видин);

Традиционни занаяти: постепенно голяма част от занаятите са се изгубили, но има и такива, които са съхранени и успели да се адаптират към съвременните условия: българска художествена бродерия, грънчарство, дървообработка, копаничарство, дърворезба, овчарски музикални инструменти, иконопис, тъкачество, шивачество, ръчно везани и плетени дрехи, килимарство (Чипровски килими - от 2014 г. „Традицията на производство на Чипровски килими“ е вписана в Световната представителна листа на елементи на нематериалното културно наследство), железарство, ковано желязо, ковачество, подковачество (налбантство), бакърджийство, калайджийство, обушарство, строителство, сарачество, кошничарство, производство на плетени мебели, производство на чипровски кори, домашно производство на млечни продукти, производство на домашни сладка, производство на дребни сладкарски изделия, пекарство и хлебарство (пити, обредни хлябове), пчеларство и др.

Традиционна кухня и напитки: Северозападният район е характерен

рен със специфичния си фолклор, кухня и напитки:

- традиционна кухня: пълнени чушки с кайма; козунаци; трески (вид мекици); кисело зеле с ориз, булгур и месо; лиусничета (вид понички с пълнка от сирене); пълнени чушки с боб; сърми с ориз; сърми, пълнени с орехови ядки; чушки, пълнени с кълцан боб; чушки “гнетъени” (пълнени с боб); гнетени сухи червени чушки с боб и картофи; каша от коприва със сирене; скроб (вид каша); каша с праз лук; постни лютики; зелена лютеница; лютеница със сухи чушки и чесън; зелник; тиква с праз; косачко кисело; „бел муж”; Кулско мяшано; рибена саламура по видински; млечница; пресна пита; баница на ветър; чипровска баница; сладки баници; просеник; торлашка баница; стар тиквеник; качамак; селски татор; тачки и галушки; рибена, шкембе и боб чорба;

- напитки и винарски изби: домашно или промишлено произведено бяло, червено вино и розе, домашно или промишлено произведена гроздова или плодова ракия, мастика, коняк и др.; Винарска изба (ВИ) „Кайлъка“; ВИ в Институт по лозарство и винарство, гр. Плевен (Плевен); ВИ „Мизия” АД, гр. Плевен (Плевен); ВИ, гр. Долни Дъбник (Плевен); „Букет Телиш” АД, с. Телиш (Плевен); „ЛВК Гъмза” - ВИ, гр. Левски (Плевен); ВИ на „Винпром Свищов АД”, гр. Плевен (Плевен); ВИ „Врачанска теменуга” АД, гр. Враца,

с винарски изби в гр. Оряхово и гр. Роман (Враца); „Винпром Лом” АД - гр. Лом и „Винпром Монтана” АД, гр. Монтана (Монтана); „Магура” АД - с. Рабиша и Новоселска гъмза” АД, гр. Видин (Видин).

3.3. Капацитет и туристопоток

Северозападният район се намира на последно място по регистрирани места за настаняване и туристически капацитет (бр. легла - 2.4 % от националния капацитет). С най-голям капацитет в Северозападния район е област Ловеч, която е извън целевата територия. В Северозападния район в сектор „хотелиерство и ресторантьорство” са заети 8 235 души, което е значително по-малко от другите райони (121 869 в страната). Разходите за възнаграждение в района са 13 523 000 лв. (1 642 лв. на един зает годишно), което също е значително по-ниско, отколкото в другите райони (313 379 000 лв. за страната; 2571 лв. на един зает годишно).

През 2016 г. на територията на Северозападния район са регистрирани 200 бр. места за настаняване (6 % от общия брой в страната). В целевата територия най-много обекти са регистрирани в област Видин - 33 бр. (16.5 % от общия брой в Северозападния район). Най-малко обекти има в област Плевен - 26 бр. (13 %). В област Враца има 28 бр. обекта (14 %), а в Монтана - 27 бр. (13.5 %). Прави впечатление, че в целевата територия са регистрирани 114 бр. обекта (57 % от общия брой

в Северозападния район). Капацитетът на Северозападния район е 8 843 легла (2.7 от бр. на леглата в страната). Най-голям е капацитетът в област Плевен - 1 285 бр. легла (14.5 % от броя на леглата в Северозападния район). Най-малък е капацитетът в област Видин - 904 бр. легла (10.2 % от броя на леглата в Северозападния район). Капацитетът на област Монтана е 1 199 бр. легла и на област Враца - 936 бр. легла (13.6 % и 10.6 % от броя на леглата в Северозападния район).

На територията на Северозападния район през 2016 г. в местата за настаняване са реализирани 609 673 нощувки от 302 076 туристи. Българските туристи са 272 696 (4 % от всички туристи в страната), а чуждестранните - 29 380 (0.9 % от всички туристи в страната). Българските туристи са реализирали 486 479 бр. нощувки (5.4 % от реализираните нощувки от български туристи в страната), чуждестранните - 61 597 бр. нощувки (0.4 % от реализираните нощувки от чуждестранни туристи в страната). Българските туристи са реализирали средно по 1.8 бр. нощувки, а чуждестранните - средно по 2.1 бр. нощувки. Нетният индекс на използване на легловата база в Северозападния район е 0,22 % (0.63 % за страната).

Приходите от нощувки в Северозападния район са 19 106 358 лв. (1.6 % от тези в страната). От тях 16 163 061 лв. са приходи от нощувки на български туристи (4.3 % от тези в страната), а 2 943 297 лв. от чуждестранни туристи (0.3 % от

тези в страната). Средно, по официални данни, в Северозападния район един турист е изразходвал 63 лв. за нощувки (171 лв. средно за страната). Българските туристи са изразходвали 59 лв. за нощувки (88 лв. средно за страната), а чуждестранните туристи - 129 лв. (263 лв. средно за страната).

Независимо, че област Плевен е с по-малък брой места за настаняване, разполага с по-голям брой легла, има повече приходи и туристи. На територията на областта са реализирани общо 80 962 бр. нощувки (14. % от общия брой нощувки в Северозападния район), като българските туристи са реализирали 66 028 нощувки (13.6 % от общия брой нощувки в Северозападния район), а на чуждестранните туристи - 14 934 бр. нощувки (24.2 %). Нощувките са реализирани общо от 46 236 туристи (15.3 % от туристите, реализирали нощувки в Северозападния район), от тях 39 278 български туристи (14.4 % от тези в Северозападния район) и 6 960 чуждестранни туристи (23.7 %). Туристите са реализирали средно по 1.8 бр. нощувки, българските туристи - 1.7 бр. нощувки, а чуждестранните туристи - 2.15 бр. нощувки. Приходите от реализираните нощувки през 2016 г. са 3 546 039 лв. (18.6 % от общите приходи от нощувки в Северозападния район). От тях 2 617 674 са от нощувки на български туристи (16.2 % от приходите от нощувки на български туристи в Северозападния район) и 928 365 лв. от нощувки на чуждестранни туристи

(31.5 % от приходите от нощувки на чуждестранни туристи в Северозападния район). Нетният индекс на използване на легловата база в област Плевен е 0.22 %, колкото е и на Северозападния район, и е най-нисък в целевата територия.

На второ място от целевата територия по реализирани приходи от нощувки е област Враца. На територията на областта през 2016 г. са регистрирани общо 95 703 (17.5 % от общите нощувки в Северозападния район). От тях, 77 711 са реализирани от български туристи (16 % от нощувките, реализирани от български туристи в Северозападния район) и 17 992 от чуждестранни туристи (29 % от нощувките, реализирани от чуждестранни туристи в Северозападния район). Нощувките в района са реализирани от 39 467 туристи (13.1 % от туристите в Северозападния район). От тях, 33 896 бр. от български туристи (12.4 % от пренощуващите български туристи в Северозападния район) и 5 571 бр. от чуждестранни туристи (19 % от пренощуващите чуждестранни туристи в Северозападния район). Средно един турист е реализирал 2.52 нощувки (1.81 нощувки средно в Северозападния район). Българските туристи средно са реализирали 2.3 бр. нощувки (1.8 средно бр. нощувки на български турист в Северозападния район), а чуждестранните - 3.2 бр. нощувки (2.1 за Северозападния район). Приходите от реализирани нощувки през 2016 г. в област Враца са 2 492 763 лв. (13 % от общите приходи от нощув-

ки, реализирани от туристи в Северозападния район), от тях 1 774 450 лв. са приходите от пренощували български туристи (11 % от тези в Северозападния район), а 718 313 от чуждестранни (24.4 % от тези в Северозападния район). Нетният индекс на използване на легловата база в област Враца е най-висок сред четирите области от целевата територия - 0.36 %, при 0.22 % за Северозападния район.

На трето място по приходи от нощувки е област Видин. На територията на областта през 2016 г. са регистрирани общо 51 090 нощувки (9.3 % от общите нощувки в Северозападния район). От тях, 39 165 са реализирани от български туристи (8 % от нощувките, реализирани от български туристи в Северозападния район), а 11 925 от чуждестранни туристи (19.4 % от нощувките, реализирани от чуждестранни туристи в Северозападния район). Нощувките в областта са реализирани от 38 704 туристи (12.8 % от туристите в Северозападния район). От тях, 30 744 бр. от български туристи (11.3 % от пренощуващите български туристи в Северозападния район) и 7 960 бр. чуждестранни туристи (21.1 % от пренощуващите чуждестранни туристи в Северозападния район). Средно един турист е реализирал 1.3 бр. нощувки (1.81 нощувки средно в Северозападния район). Българските туристи средно са реализирали 1.3 бр. нощувки (1.8 бр. средно нощувки на български турист в Северозападния район), а

чуждестранните - 1.5 бр. (2.1 бр. за Северозападния район). Приходите от реализирани нощувки за 2016 г. в област Видин са 1 967 913 лв. (10.3 % от общите приходи от нощувки, реализирани от туристи в Северозападния район), от тях 1 476 904 лв. са приходите от пренощували български туристи (9.1 % от тези в Северозападния район), а 491 009 лв. от чуждестранни (16.7 % от тези в Северозападния район). Нетният индекс на използване на легловата база в област Видин е 0.23 % и е съпоставим с този в Северозападния район - 0.22 %.

На последно място сред чети-

рите области по приходи от нощувки е област Монтана. На територията на областта през 2016 г. са регистрирани общо 63 772 бр. нощувки (11.6 % от общите нощувки в Северозападния район). От тях, 58 506 са реализирани от български туристи (12 % от нощувките, реализирани от български туристи в Северозападния район), а 5 266 от чуждестранни туристи (8.6 % от нощувките, реализирани от чуждестранни туристи в Северозападния район). Нощувките в областта са реализирани от 30 582 бр. туристи (10.1 % от туристите в Северозападния район).

52 Таблица 13. Дейности на местата за настаняване в България и Северозападния район през 2016 г.

България Район/ области	Места за настаняване (бр.)	Легла (бр.)	Легло- денонощия (бр.)	Реализирани нощувки (бр.)		Пренощували лица (бр.)		Приходи от нощувки (лв.)		Нетен индекс на използване на легло-вата база (%)
				Общо	В т. ч. от чужденци	Общо	В т. ч. от чужденци	Общо	В т. ч. от чужденци	
България	3 331	328 264	65 169 474	25 185 996	16 150 666	7 196 397	3 386 932	1 229 073 306	891 829 042	0,63
Северо- западен район	200	8 843	2 835 164	548 076	61 597	302 076	29 380	19 106 358	2 943 297	0,22
Видин	33	904	277 103	51 090	11 925	38 704	7 960	1 967 913	491 009	0,23
Враца	28	936	318 977	95 703	17 992	39 467	5 571	2 492 763	718 313	0,36
Монтана	27	1 199	421 479	63 772	5 266	30 582	2 552	1 866 000	254 419	0,16
Плевен	26	1 285	428 770	80 962	14 934	46 236	6 960	3 546 039	928 365	0,22
Ловеч	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

От тях, 28 030 бр. от български туристи (10.3 % от пренощуващите български туристи в Северозападния район) и 2 552 бр. чуждестранни туристи (8.7 % от пренощуващите чуждестранни туристи в Северозападния район). Средно един турист е реализирал 2.1 бр. нощувки (1.81 бр. нощувки средно в Северозападния район). Българските туристи средно са реализирали 2.1 бр. нощувки (1.8 бр. средно нощувки на български турист в Северозападния район), а чуждестранните - 2.1 бр. (2.1 бр. за Северозападния район). Приходите от реализирани нощувки за 2016 г. в област Монтана са 1 866 000 лв. (9.8 % от общите приходи от нощувки, реализирани от туристи в Северозападния район), от тях 1 611 581 лв. са приходите от пренощува-

ли български туристи (10 % от тези в Северозападния район), а 254 419 лв. от чуждестранни (8.6 % от тези в Северозападния район). Нетният индекс на използване на легловата база в област Видин е 0.16 % и е значително по-ниска от тази в Северозападния район - 0.22 %.

3.4. Туристическа привлекателност и конкурентоспособност на целевата територия

Експерти на PIC Ltd са направили експертна оценка за туристическата привлекателност на целевата територия в България, като са използвани същите индикатори, които са използвани и за експертната оценка в Румъния. Общият индекс за целевата територия в България е 0.51.

Таблица 14. Индекс на туристическа привлекателност за целевата територия в България

Ресурси/База/Инфраструктура	Плевен	Враца	Монтана	Видин
1. Природни туристически ресурси:				
Пейзаж	1	3	2	3
Разнообразни форми на релефа и привлекателност на ландшафтите;	1	3	2	3
Климатични фактори, благоприятстващи развитието на туризъм;	1	3	2	3
Водни ресурси	1	2	2	2
Фауна: ловни и рибни ресурси	1	3	2	3
Флора: гори и растителност	2	3	2	3
Защитени територии	2	3	1	3
Терапевтични фактори	0	1	2	1
Качество на околната среда;	0	2	2	2
2. Антропогенни туристически ресурси:				
Паметници на историята и изкуството	2	1	1	1

Археологически обекти и артефакти	2	1	1	2
Църкви и манастири	1	2	2	1
Музеи	2	1	1	1
Народна архитектура	1	1	1	1
Традиционни занаяти	1	1	1	1
Традиционни обичаи	2	3	3	2
3. Материално-техническа база				
Туристическа база за настаняване	2	1	1	1
Заведения за хранене и барове. Традиционна кухня.	2	1	1	1
Места за развлечения	2	1	0	0
Места за балнеолечение	0	0	3	0
4. Обща инфраструктура				
Пътища за достъп: пътни, железопътни, въздушни, водни - речен;	2	1	1	1
Комунална инфраструктура - В и К, газоснабдяване, електричество, ТЕЦ, комуникации;	1	1	1	1
Пунктове за събиране на отпадъци	1	1	1	1
Индекс на туристическа привлекателност	0,43	0,57	0,51	0,54
Общ индекс за целевата територия в България	0.51			

3.5. Форминатуризм, практикуван в целевата територия в България

Таблица 15. Форми на туризъм - Плевен, Враца, Монтана и Видин

Форми на туризъм	Плевен	Враца	Монтана	Видин
Културен и исторически	Добри условия	Добри условия	Сравнително добри условия	Сравнително добри условия
Религиозен (монашески)	Липсват условия	Добри условия	Добри условия	Сравнително добри условия
Спортен и ловен	Сравнително добри условия (алпинизъм, колоездене, риболов).	Много добри условия (пещери, скално катерене, колоездене, делтапланинг, лов, риболов).	Добри условия (пещери, лов, риболов, зимни спортове).	Не е добре развит (има условия за лов, риболов, гребане и плуване).
Балнеологичен, медицински и уелнес	Липсват условия	Липсват условия	Много добри условия (Вършец и Спанчевци)	Липсват условия
Круизен	Сравнително добри условия, но базата не на нужното ниво	Сравнително добри условия, но базата не на нужното ниво	Сравнително добри условия, но базата не е на нужното ниво	Сравнително добри условия, но базата не е на нужното ниво

Агро- и екотуризм	Слабо развит, но има предпоставки (съхранени традиции, обичаи, и празници)	Слабо развит, но има предпоставки (съхранени традиции, обичаи, и празници)	Слабо развит, но има предпоставки (съхранени традиции, обичаи, и празници)	Слабо развит, но има предпоставки (съхранени традиции, обичаи, и празници)
Ено - гастрономически (Гурме - вино и храна)	Добри условия (винарски изби и съхранени кули-нарни традиции)	Добри условия (винарски изби и съхранени кулинарни традиции)	Добри условия (винарски изби и съхранени кулинарни традиции)	Добри условия (винарски изби и съхранени кулинарни традиции)
Градски	Добри условия, организират се и различни международни събития	Сравнително добри условия, организират се и различни международни събития	Сравнително добри условия, организират се и различни международни събития	Сравнително добри условия, организират се и различни международни събития
Научен	Липсват условия	Има условия за комплексни проучвания на пещерите	Има условия за комплексни проучвания на пещерите	Липсват условия
Бизнес, конгреси и срещи	Добри условия в окръжния център - РО БСКамера, Регионален бизнес център, Индустриална зона, Бизнес инкубатор.	Сравнително добри условия - Агенция за регионално икономическо развитие, Бизнес инкубатор, Индустриална стопанска камара, РО на БСКамера.	Сравнително добри условия - Агенция за регионално икономическо развитие и Бизнес център 2000, РО на БСКамера, Биз-нес инкубатор.	Сравнително добри условия - РО на БСКамера, Агенция за регионално икономическо развитие и Бизнес център - бизнес инкубатор.

В района са създадени няколко зони за отдих („Божурица“ - 18 км югозападно от гр. Видин и „Рацария“ - 17 км южно от гр. Видин; „Белоградчик“; „Ком“ - край гр. Берковица; пещерен туризъм; Развлекателен парк „Леденика“, край пещерата, гр. Враца; разработен е проект за Джурасик парк край гр. Вършец и др.). В района има много добри условия за екотуризм - изградени са различни еко и наследствени пътеки и маршрути в района на гр. Плевен, гр. Белене, гр. Червен бряг - с. Реселец, с. Садовец (Плевен); гр. Враца, гр. Козлодуй, Природен парк „Врачански Балкан“ (Вра-

ца); гр. Берковица, гр. Вършец, гр. Чипровци, с. Копиловци (Монтана); гр. Видин, гр. Кула, гр. Белоградчик (Видин) и др. Ежегодно във Видин се провежда международна регата. Река Дунав, река Фалковец, Стакевска река, река Искър, река Вит, река и язовир Осогово - предлагат условия за воден туризъм и спорт.

4. Потенциал за развитие на бутиков туризъм в Трансграничния регион

Трансграничният регион Румъния - България се характеризира с богат туристически потенциал за

развитие на бутиков туризъм. Разнообразните и уникални природни и антропогенни ресурси са предпоставка за популяризиране на региона като бутикова туристическа дестинация, развитие на устойчив бутиков туризъм, създаване и налагане на регионален бранд, базиран на уникалната идентичност. Същевременно като граничен, районът е слабо развит икономически и е неразпознаваем като бутикова туристическа дестинация от вътрешни и чуждестранни туристи.

Всяко бутиково настаняване и престой трябва да създава разпознаваем вкус, основаващ се не само на великолепието и съвършенство, но и на екологична, природна и социална хармония и стабилност. Предпоставка за развитието на подобен тип туризъм са разнообразните и уникални ресурси, предлагащ трансграничния регион България - Румъния.

Природните ресурси в районът въздействат комплексно като рекреационен ландшафт и имат възстановителен и оздравителен ефект. Районът на Долен Дунав има богато изобилие от разнообразна природна среда, което се характеризира с атрактивност и туристическа привлекателност. В границите на района попадат природни паркове и защитени територии, изградени са множество екопътеки, предлагат се различни наследствени маршрути и речни круизи, въз-

можности за лов и риболов и практикуване на различни видове спорт. Антропогенните ресурси в районът на Долен Дунав, както и уникалната идентичност, живото наследство и бита на местните общности, съхранените традиции и фолклор, многообразието от обичаи, празници и фестивали, традиционни ястия и гозби, запазените и до днес разнообразни занаяти, кулинарни специалитети, езически и християнски обичаи и обреди са предпоставка за развитието на устойчив бутиков туризъм в целевия регион.

Неразделна част от бутиковия туризъм са условията за бутиково настаняване. Бутиковите хотели не са част от големи хотелски вериги. Броят на подобни хотели все още е малък, но в съответствие с глобалните тенденции има преход към обновяване и изграждане на по-малки хотели със стилове, вариращи от строго класически до най-екстравагантни дизайнерски решения, както и развитие на уникални дестинации, естествената непокътнатост на които е съчетан с местен цвят и уникални емоции. Част от включените в туристическия маршрут „По пътят на глината“ предложения за настаняване могат лесно да бъдат „приобщени“ към числото за бутикови хотели, предлагайки не само настаняване, но и възможността туристите да изберат различни бутикови услуги, включени в създадения туристически продукт.

III. Туристически маршрут „Пътят на глината“

Стратегията е разработена на основата на Доклад „Разработването на туристически маршрут „Пътят на глината“, предоставен от възложителя по Договора - Асоциация АЛЕКСИС ПРОДЖЕКТ, Румъния.

Туристическият маршрут „Пътят на глината“ е специализиран културно-познавателен маршрут, целящ запознаване на туристите с използването на глината от древността до днес по Долното течение на р. Дунав и съхранените традиции, свързани с използването на глината в бита, строителството и художественото творчество.

1. Географско местоположение

Маршрутът е разположен в Долното течение на река Дунав и обхваща по четири административни окръга/области от територията на Румъния (Мехединци, Долж, Олт и Телеорман) и България (Плевен, Враца, Монтана и Видин). Маршрутът е планиран като пръстен: започва от гр. Калафат (Долж) и свършва в гр. Калафат (Долж).

Предвидено е преминаването на р. Дунав с ферибот Турну Мъгуреле (Телеорман) - Никопол (Плевен) и мост при Видин (Видин) - Калафат (Долж). Така планиран, специализираният маршрут е подходящ за туристи от Румъния и България, както и за чуждестранни туристи, които може да пристигнат с круизни кораби по река Дунав. В случай, че пристигнат чуждестранни туристи с въздушен транспорт, подходящо е международното летище в гр. Крайова (Долж). В такъв случай, маршрутът може да започне и свърши в гр. Крайова (Долж), като се следва същият маршрут.

Туристическият маршрут „Пътят на глината“ включва обекти от 18 населени места в Румъния и 14 в България, както следва:

- Окръг Мехединци -3 бр.;
- Окръг Долж -3 бр.;
- Окръг Олт -11 бр.;
- Окръг Телеорман -2 бр.;
- Област Плевен - 7 бр.;
- Област Враца - 1 бр.;
- Област Монтана - 3 бр.;
- Област Видин - 3 бр.

**Таблица 15. Населени места, включени в
Туристически маршрут „Пътят на глината“**

Румъния			България		
Окръг	Населено място	GPS координати	Област	Населено място	GPS координати
Мехединци	Сисешти	N° 44.768251 E° 22.852876 Alt(m) - 212	Плевен	Никопол	N° 43.700985 E° 24.895268 Alt(m) - 46
	Дробета-Турну Северин	N° 44.635830 E° 22.659581 Alt(m) - 79		Пордим	N° 43.377947 E° 24.847197 Alt(m) - 173
	Стрехая	N° 44.620936 E° 23.192021 Alt(m) - 145		Плевен	N° 43.416318 E° 24.606838 Alt (m) - 113
				с. Рибен	N° 43.200742 E° 23.547366 Alt(m) - 384
				Кнежа	N° 43.493863 E° 24.090625 Alt (m) - 147
				с. Телиш	N° 43.327186 E° 24.261186 Alt (m) - 188
				Червен бряг	N° 44.112649 E° 24.344686 Alt(m) - 104
Долж	Калафат	N° 44.328201 E° 23.794881 Alt (m) - 110	Враца	Враца	N° 43.210405 E° 23.553111 Alt (m) - 361
	Филиаши	N° 44.558682 E° 23.511305 Alt(m) - 118			
	Крайова	N° 44.328201 E° 23.794881 Alt (m) - 110			
Олт	Балш	N° 44.355310 E° 24.095673 Alt (m) - 128	Монтана	Монтана	N° 43.409032 E° 23.225376 Alt(m) - 145
	Корбени	N° 44.382942 E° 24.101110 Alt(m) - 140		Берковица	N° 43.237045 E° 23.125109 Alt(m) - 408
	Ромъна	N° 44.358729 E° 24.104497 Alt(m) - 153		Чипровци	N° 43.384442 E° 22.882070 Alt(m) - 489
	Обога	N° 44.424170 E° 24.089452 Alt(m) - 146			
	Кълуй	N° 44.462869 E° 24.030996 Alt(m) - 180			
	Слатина	N° 44.428961 E° 24.371998 Alt (m) - 174			
	Дръгънешти-Олт	N° 44.158112 E° 24.521977 Alt(m)76			
	Каракал	N° 44.109513 E° 24.347848 Alt(m) - 108			
	Въдастра	N° 43.863492 E° 24.378783 Alt(m) - 67			
	Корабия	N° 43.775271 E° 24.502868 Alt(m)-46			
	Телеорман				Видин
Александрия		N° 43.974781 E° 25.328027 Alt (m) - 46	с. Рабиш	N° 43.71602 E° 23.62199	
Турну Мъгуреле		N° 43.700985 E° 24.895268 Alt(m)- 46	Видин	N=43.996159 E=22.867930 Alt(m)- 37	
Общо	18 бр.			14 бр..	

2. Обекти, включени в туристическия маршрут

Маршрутът включва 73 обекта, от които 42 са основни и 31 допълнителни. В целевата територия в Румъния са предвидени да се посетят 21 основни и 14 допълнителни обекта, а в България - 21 основни и 17 допълнителни обекта, както следва:

- Музеи - общо 30 бр. (14 в Румъния и 16 в България). От тях 3 бр. са музеи за изкуство (2 в Румъния и 1 в България), 8 регионални музея (по 4 в Румъния и България с профил - история и археология, етнография, природа и изкуства, включително 1 лапидариум в България), 13 местни музея (4 в Румъния и 13 в България, включително 1 археологичен парк в Румъния) и 3 други музея - 1 в Румъния (музей на открито) и 2 в България - музей на виното и природен;
- Археологически обекти - 10 бр. - 2 бр. в Румъния и 8 в България (включително реплика на неолитни къщи);
- Исторически места - 3 бр. - 2 в Румъния и 1 в България - два исторически центъра на областни градове и комплекс от паметници;
- Религиозни обекти (църкви, синагоги и манастири - 8 бр. - 4 бр. в Румъния (2 манастира и 2 църкви в Румъния), 4 бр. в България (1 ма-

настир, 2 църкви и 1 синагога);

- Параклиси - 2 бр. в Румъния;
- Мавзолей - 1 бр. в България;
- Занаятчийски панаири - 2 в Румъния;
- Училища - 1 бр. в България (фолклор);
- Керамични центрове (работилници и фабрики) - общо 7 бр. - 6 бр. грънчарски работилници в Румъния и 1 керамична фабрика в България - 1 център в Румъния - Балш, Олт (с 4 бр. работилници в Корбени, Ромъна и Обога и още 2 бр. грънчарски работилници в Сисешти, Мехединци, Вьдастра, Олт и 1 фабрика в България - Червен бряг, Плевен. В тях туристите не само могат да видят как се изработват керамични произведения с автентични технологии, но и да се включат в процеса;
- Природни забележителности - 3 бр. в България - защитена местност „Кайлъка“ (Плевен), и пещерите Леденика (и природна забележителност „Вратцата“, разположени в Природен парк „Врачански Балкан“, Враца) и Магурата (Видин). Също така, Музеят на виното (Плевен) е разположен в естествена пещера в Парк „Кайлъка“;
- Градски паркове - 2 бр. в Румъния;
- Театър - 1 бр. в Румъния;
- Художествени галерии - 3 бр. в България.

Таблица 16. Видове музеи, включени в Туристически маршрут „Пътят на глината“

Видове музеи	Бр.	Населено място	Секции / Специализация
Изкуства	3	- Крайова, Долж, Румъния	Общ
		- Калафат, Долж, Румъния	Общ
		- Плевен, Плевен	Художествен
Регионални	11	- Дробета-Турну Северин, Мехединци	История и археология, Етнография, Природа;
		- Олтения - Крайова, Долж - 3 бр.;	История и археология, Етнография, Природа;
		- Слатина, Олт - 2 бр.;	История и археология, Етнография, Изкуство;
		- Александрия, Телеорман	История и археология, Етнография;
		- Плевен, Плевен	История и археология, Етнография, Природа;
		- Враца, Враца	История и Етнография; към музей има Етнографски комплекс
		- Монтана, Монтана	История и Археология, Лапидариум, Етнография и Михайлова къща;
- Видин, Видин	Археология и археология, Етнография;		
Местни	13	Сисешти, Мехединци	Мемориална къща; Етнографска сбирка;
		Дръгънешти-Олт	Истории и археология; Археологичен парк;
		Каракал, Олт	История и археология, Изкуство и Етнография;
		Корабия, Олт	История и археология, и Етнография;
		Пордим, Плевен - 2 бр.	История;
		Плевен, Плевен	История;
		Кнежа, Плевен	Археология, Етнография, Художествен;
		Чипровци, Монтана - 2 бр.	Исторически и етнографски музеи;
		Берковица, Монтана - 2 бр.	Етнографски; Мемориална къща (писателя Ив. Вазов)
Белоградчик, Видин	История и Етнография;		
Други	3	- Музей на Виното - Плевен, Плевен/	Колекция от вина от всички краища на страната и съдове и уреди за производство на вино от древността до наши дни;
		- Природен музей - Берковица, Монтана/	Природознание
		- Музей на открито - остров Шимиан, Мехединци	История и археология, Етнография, архитектура

Таблица 17. Обекти, включени в Туристически маршрут „Пътят на глината“

Румъния			България				
Код	Обект	GPS координати	Населено място	Код	Обект	GPS координати	Населено място
RO/A/01*	Музей на изкуството (Дворец Маринку)	N° 43.994428; E° 22.931860; Alt (m) - 49.	Калафат, Долж	BG/A/01	Шишманова крепост	N° 43.702941 E° 24.891687 Alt (m) - 102.	Никопол, Плевен
RO/B/01**	Параклис Маринку	N° 43.5919; E° 22.5634;		BG/B/01	Църква „Св.св. Петър и Павел“	N° 43.700858; E° 24.894663; Alt (m) - 44.	
RO/B/02	Комплекс от паметници, посветени на войната за независимост (1877 - 1878)	N° 43.997212; E° 22.934699; Alt (m) - 61.		BG/B/02	Чешма Елма	N° 43.698090; E° 24.893090; Alt (m) - 58.	
RO/A/02	Център за керамика	N° 44.768251; E° 22.852876; Alt (m)- 212.	Сисешти, Мехединци	BG/A/02	СУ „Св. Св. Кирил и Методий“	N° 43.376744; E° 24.850150; Alt (m) - 171;	Пордим, Плевен
RO/B/03	Исторически и етнографски музей	N° 44.771149; E° 22.847159; Alt (m) - 207.		BG/B/03	Къща музей "Негово Кралско Величество Карол I"	N° 43.376662; E° 24.852319; Alt (m) - 171.	
RO/B/04	Църква „Св. Григоре Декаполитул“	N° 44.768251; E° 22.852786.		BG/B/04	Музей „Главна квартира на руската армия 1877 - 1878 г.“	N° 43.377258; E° 24.844979; Alt (m) - 174.	
RO/A/03	Регионален музей „Железни врати“	N° 44.618850; E° 23.689970; Alt (m) - 41.	Дробета-Турну Северин (Мехединци)	BG/A/03	Румънски мавзолей и мемориален парк	N° 43.414255; E° 24.694918; Alt(m) - 224.	Гривица, Плевен
RO/B/05	Археологически комплекс „Дробета Рим“	N° 44.624630; E° 22.666201.		BG/B/05	Музей на виното	N° 43.21257; E° 24.38701.	Плевен, Плевен
RO/B/06	Средновековна крепост Северин	N° 44.622635; E° 22.656264; Alt (m) - 56.		BG/B/06	Крепост „Сторгозия“	N° 43.3837; E° 24.627.	
RO/B/07	Остров Шмиан - музей на открито	N° 44.37; E° 22.41.		BG/A/04	Музей Панорама	N° 43.398738; E° 24.606153; Alt (m) - 190.	

RO/A/04	Манастир „Св. Троица“	№ 44.621364; Е° 23.192327; Alt (m) - 145.	Стрехая Мекединци	BG/A/05	Регионален исторически музей, Плевен	№ 43.404540; Е° 24.617603; Alt (m) - 111.	
RO/A/05	Параklис на фамилията Филишану	№ 44.558678; Е° 23.511351; Alt (m) - 118.	Филиаши, Долж	BG/B/07	Исторически център	№ 43.25; Е° 24.37; Alt (m) - 116.	
RO/A/06	Музей Олтения, Крайова - Секция история и археология	№ 44.317106; Е° 23.789861; Alt (m) - 88.	Крайова, Долж	BG/B/08	Парк Кайлъка	№ 43.391882; Е° 24.622216; Alt (m) - 122.	
RO/A/07	Етнографски музей „Къща Бъний“	№ 44.314545; Е° 23.792262; Alt (m) - 90.		BG/A/06	Антична и късноантична крепост и римска пътна станция <i>Ad лутея</i>	№ 43.535573; Е° 24.620744; Alt (m) - 56;	с. Рибен, Долна Митрополия, Плевен
RO/A/08	Панаир на народните занаяти - ежегодна м. октомври	№ 44.318929; Е° 23.798361; Alt (m) - 108.		BG/A/07	Исторически и етнографски музей	№ 43.492775; Е° 24.080723; Alt (m) - 110.	Кнежа, Плевен
RO/B/08	Парк Николае Романеску	№ 44.300189; Е° 23.799178; Alt (m) - 80.		BG/A/08	Реплика на неолитни къщи	№ 43.327186; Е° 24.261186; Alt (m) - 188.	Телиш, Плевен
RO/B/09	Младежки парк Крайова	№ 44.1832; Е° 23.4535.		BG/A/09	Фабрика за Тухли	№ 43.280451; Е° 24.082851; Alt (m) - 116.	Червен Плевен
RO/B/10	Национален театър „Марин Сореску“, Крайова	№ 44.20; Е° 23.49.		BG/A/10	Регионален исторически музей	№ 43.200884; Е° 23.547448; Alt (m) - 384.	Враца, Враца
RO/B/11	Катедрала „Св. Димитрие“	№ 44.314416; Е° 23.792372; Alt (m) - 87.		BG/A/11	Етнографско- възрожденски комплекс „Софроний Врачански“	№ 43.202455; Е° 23.550558; Alt (m) - 380.	
RO/B/12	Музей на изкуствата, Крайова	№ 44.3191793; Е° 23.7950188.		BG/B/9	Тракийско-римски археологически обект “Вратица”	№ 43.191605; Е° 23.531527; Alt (m) - 448.	
RO/B/13	Природонаучна секция на музей Олтения, Крайова	№ 44.3186865; Е° 23.7914346.		BG/B/10	Пещера <i>Леденика</i>	№ 43.123564; Е° 23.293480.	
RO/B/14	Исторически център, Крайова	№ 44.20; Е° 23.49.		BG/A/12	Регионален исторически музей	№ 43.409032; Е° 23.225376; Alt (m) - 145.	Монтана, Монтана

RO/A/09	Изложение на народните занаятчи- фестивалът „Дървото на живота“	№ 44.353510; E° 24.095673; Alt(m) - 128.	Балш, Олт	BG/A/13	Етнографски музей	№ 43.239932; E° 23.127016; Alt (m) - 409; № 43.237045; E° 23.125109; Alt (m) - 408.	Берковица, Монтана
RO/A/10	Грънчарска работилница на Турчиту	№ 44.382928; E° 24.109111; Alt(m) - 140.	Корбени, Олт	BG/B/12	Градска художествена галерия "Отец Паисий"	№ 43.237045; E° 23.125109; Alt(m) - 408.	
RO/A/11	Грънчарска работилница на Илие Киреа			BG/A/14	Исторически музей	№ 43.384442; E° 22.882070; Alt(m) - 498.	Чипровци, Монтана
RO/A/12	Грънчарска работилница на Стефан Трускъ - семинар	№ 44.400192; E° 24.102921; Alt(m) - 148.	Ромъна, Олт	BG/A/15	Етнографски музей „Катеринина къща“		
RO/A/13	Грънчарска работилница на Маринел Чунгулеску	№ 44.425215; E° 24.086682; Alt (m) - 146.	Обога, Олт	BG/A/16	Манастир „Св. Йоан Рилски“	№ 43.40379; E° 22.93363.	
RO/A/14	Манастир Кълуй	№ 44.462528; E° 24.031528; Alt (m) - 164.	Кълуй, Олт	BG/A/17	Исторически музей	№ 43.627778; E° 22.682976; Alt(m) - 311.	Белоградчик, Видин
RO/A/15	Окръжен музей на Олт	№ 44.430372; E° 24.360446; Alt (m) - 141.	Слатина, Олт	BG/A/18	Белоградчишка крепост	№ 43.623874; E° 22.676522; Alt (m) - 582.	
RO/A/16	Окръжен музей - секция Етнография			BG/B/13	Природонаучен музей	№ 43.623171; E° 22.691284.	
RO/A/17	Музей на Къмплия Боманулуй	№ 44.173613; E° 24.515090; Alt (m) - 78.	Дръгънешти-Олт	BG/B/14	Градска художествена галерия „Отец Паисий“	№ 43.237045; E° 23.125109; alt(m) - 408	
RO/A/18	Музей на Романците	№ 44.112629; E° 24.344703; Alt (m) - 107.	Каракал, Олт				
RO/A/19	Грънчарска работилница на Йонел Кокочи	№ 43.863530; E° 24.378846; Alt (m) - 66.	Въдастра, Олт				

RO/A/20	Археологически и етнографски музей (в реконструкция)	№43.774823; E°24.502004; Alt (m) – 46.	Корабия, Олт	BG/A/19	Пещера Магурата	№ 43.732383; E° 22.376945; Alt (m) - 643.	с. Рабиша, Видин
RO/A/21	Окръжен музей Телеорман	№ 43.975057; E° 25.328258; Alt (m) - 46.	Александрия, Телеорман	BG/A/20	Етнографски музей „Кръстата казарма“	№ 43.990583; E° 22.881534; Alt (m) - 42.	Видин, Видин
				BG/A/21	Исторически музей „Конака“	№ 43.988996; E° 22.874739; Alt (m) - 39	
				BG/B/14	Руини на местната Синагога	№ 43.99108; E° 22.88421.	
				BG/B/15	Художествена галерия „Никола Петров“	№ 43.9855446; E° 22.8767667; Alt (m) - 39.	
				BG/B/16	Църква „Св. Пантелеймон“	№ 43.9885308; E° 22.8805967; Alt (m) - 39.	

Забележка:

* RO/A/.. или BG/A/.. - код на основен обект в целевата зона в Румъния или България и пореден номер.

** RO/B/.. или BG/B/.. - код на допълнителен обект в целевата зона в Румъния или България и пореден номер

Обектите, включени в маршрута, са балансираны. Основният акцент пада върху съществуващите керамични и грънчарски центрове, археологически обекти и музеи и етнографски сбирки, където посетителите могат да се запознаят с използването на гли-

ната през различните исторически епохи и в различните археологически култури. Има възможност и да се включат в грънчарски семинари и да на практика да се опитат да използват различни грънчарски технологии, които са съхранени.

Таблица 18. Видове обекти, включени в туристическия маршрут

Обекти		Румъния (бр.)	България (бр.)
Вид обект	Брой		
Музеи	30	14	16
Археологически	10	2	8
Исторически места	3	2	1
Религиозни обекти	8	4	4
Параклиси	2	2	-
Мавзолеи	1	-	1
Занаятчийски панаири	2	2	-
Училища	1	-	1
Керамични центрове	7	6	1
Природни забележителности	3	-	3
Градски паркове	2	2	-
Театри	1	1	-
Художествени галерии	3	-	3
Общо	73	35	38

3. Маркетингов профил на Туристически маршрут „Пътят на глината“

3.1. Общи характеристики на маршрута

Маршрутът е разработен да бъде изминат за 9 дни. Тръгва се първия ден от Калафат, Долж, на 5-я ден сутринта се минава с ферибот в България при Турну Мъгуреле,

ле, Телеорман - Никопол, Плевен. Минава се през Северозападна България и на 9-я ден се минава през моста Видин - Калафат, Долж отново в Румъния, където свършва маршрутът. През тези 9 дни се минават около 1500 км - 800 км на територията на Румъния и 700 км на територията на България. Предвидени са (закуски, обеда, вечери и нощувки), както следва:

Таблица 18. Туристически маршрут - нощувки и хранене

Ден	Закуска	Обяд	Вечеря	Нощувка
1	-	Дробета-Турну Северин, Мехединци	Дробета-Турну Северин, Мехединци	Дробета-Турну Северин, Мехединци
2	Дробета-Турну Северин, Мехединци	Крайова, Долж	Крайова, Долж	Крайова, Долж
3	Крайова, Долж	Туристическа база „Гора Сарулуй“, Олт	Слатина, Олт	Слатина, Олт
4	Слатина, Олт	Корабия, Олт	Турну Мъгуреле, Телеорман	Турну Мъгуреле, Телеорман
5	Турну Мъгуреле, Телеорман	Гривица, Плевен	Плевен, Плевен	Плевен, Плевен
6	Плевен, Плевен	Червен бряг, Плевен	Враца, Враца	Враца, Плевен
7	Враца, Враца	Враца, Враца	Враца, Враца	Враца, Враца
8	Враца, Враца	Белоградчик, Видин	Видин, Враца	Видин, Видин
9	Видин, Видин	-	-	-
Общо	8 бр.	8 бр.		

Таблица 19. Туристически маршрут „Пътят на глината“ А. Румъния / RO

Ден	Местоположение	Туристически обекти / Код	GPS координати	Разстояние (км)	Времетраене (мин)	Достъпност (Път)	Спане/Храна
1 ^{ви}	1. Калафат (Долж) - начало	RO/A/01 - Музей на изкуството (Дворец Маринку)	N° 43.994428; E° 22.931860; Alt (m) - 49.		60		
		RO/B/01 - Параклис Маринку	N° 43.5919; E° 22.5634;		15		
		RO/B/02 - Комплекс от паметници, посветени на войната за независимост (1877 - 1878)	N° 43.997212; E° 22.934699; Alt (m) - 61.		30		
	Калафат (Долж) - Сисешти (Мекединци)			123	120	DN56A - DN67	-J671A
	2. Сисешти (Мекединци)	RO/A/02 - Център за керамика	N° 44.768251; E° 22.852876; Alt (m) - 212.		60		
		RO/B/03 - Исторически и етнографски музей	N° 44.771149; E° 22.847159; Alt (m) - 207.		20		
		RO/B/04 - Църква „Св. Григоре Декаполитул“	N° 44.768251; E° 22.852786.		20		
	Сисешти (Мекединци)			40	50	DN67	
	3. Дробета-Турну Северин (Мекединци)	RO/A/03 - Регионален музей „Железни врати RO/B/05- Арх. к-с „Дробета Рим“	N° 44.618850; E° 23.689970; Alt (m) -41.		60	Пешеходен тур	
		RO/B/06- Средновековна крепост Северин	N° 44.624630; E° 22.666201.		60		Обяд
		RO/B/07 - Остров Шимиан - музей на открито	N° 44.622635; E° 22.656264; Alt (m) - 56.		45		
		Левият бряг на р. Дунав - Възможност за Спортен риболов, разходка в Дунавската низина и Вело поход (колела под наем)	N° 44.37; E° 22.41.	10	60 + 60	Круиз*	Вечера Нощулка

2 ^{ри}	4. Дробета-Турну Северин (Мекединци)				45	Закуска
	Дробета-Турну Северин (Мекединци) – Стрехая (Мекединци)		60		60	A6/E79 – DN67A
	5. Стрехая (Мекединци)	RO/A/04- Манастир „Св. Троица“	N° 44.621364; E° 23.192327; Alt (m) - 145.		30	
	Стрехая (Мекединци)- Филиаши (Долж)			30	30	DN67A - A6/E79
	6. Филиаши (Долж)	RO/A/05- Параклис на фамилията Филишану	N° 44.558678; E° 23.511351; Alt (m) - 118.		15	
	Филиаши (Долж)- Крайова (Долж)			50	60	A6/E79 – DN65F - A6B
	7. Крайова (Долж)	RO/A/06- Музей Олтения, Крайова - Секция история и археология	N° 44.317106; E° 23.798661; Alt (m) - 88.		60 - 90	Пешеходен тур
		RO/A/07- Етнографски музей „Къща Бъний“	N° 44.314545. E° 23.792262; Alt (m) - 90.		60 - 90	
		RO/A/08- Панаир на народните занаятчи - ежегодно м. октомври	N° 44.318929; E° 23.798361; Alt (m) - 108.		60 - 120	Обяд
		RO/B/08- Парк „Николае Романеску“	N° 44.300189; E° 23.799178; Alt (m) - 80.		60 - 90	Тур с МПС
		RO/B/09- Младежки парк	N° 44.1832; E° 23.4535.		60	Тур с МПС
		RO/B/10- Народен театър „Марин Сореску“	N° 44.20; E° 23.49.		15	
		RO/B/11 -Катедрала „Св. Димитрие“	N° 44.314416; E° 23.792372; Alt(m) - 87. N° 44.3191793 E° 23.7950188		30	

		RO/B/12 -Музей на изкуствата	N° 44.3186865 E° 23.7914346		60				Вечеря Нощулка
		RO/B/13 -Природонаучна секция на музей Олтения	N° 44.20; E° 23.49.		60				
		RO/B/14 -Исторически център			120				
3 ^{ти}	8. Крайова (Долж)				45				Закуска
		Крайова (Долж) - Балш (Олт)		40	40			A68 - DN65C - DN643F - DN65F - DN657/E574 - DJ643A	
	9. Балш (Олт)	RO/A/09-Изложение на народните занаятчици - Фестивал „Дървото на живота ”- ежегодно м. май	N° 44.353510; E° 24.095673; Alt(m) - 128.						
		Балш (Олт) - Корбени (Олт)		5	5			DJ643	
	10. Корбени (Олт)	Грънчарски работилници RO/A/10- Турчигу Георге и RO/A/11- Илие Киреа	N° 44.382928; E° 24.109111; Alt(m) - 140.		30 30				
		Корбени (Олт) - Ромъна (Олт)		2	5			DJ643	
	11. Ромъна (Олт)	RO/A/12-Грънчарска работилница на Стефан Трускъ - семинар	N° 44.400192; E° 24.102921; Alt t(m) - 148.		60				
		Ромъна (Олт) - Обога (Олт)		3	5			DJ643	
	12. Обога (Олт)	RO/A/13-Грънчарска работилница на Маринел Чингулеску	N° 44.425215; E° 24.086682; Alt (m) - 146.		30				
		Обога (Олт) - Манастир Кълуй (Олт)		5	5			DJ643	
	13. Кълуй (Олт)	RO/A/14 - Манастир Кълуй	N° 44.462528; E° 24.031528; Alt (m) - 164.		30				
		Манастир Кълуй (Олт) - Туристическа база „Пъдуреа Сарулуй“ Олт)		25	30			DJ643 - DN65	
	14. Туристическа база „Пъдуреа Сарулуй“ Олт)	Туристическа база „Пъдуреа Сарулуй“ Олт)	N° 44.2625; E° 24.1108.	15	30			Обяд	
		Туристическа база „Пъдуреа Сарулуй“ (Олт) - Слатина (Олт)		35	40			DN65	
	15. Слатина (Олт)	RO/A/15- Окръжен музей на Олт	N° 44.430372; E° 24.360446; Alt (m) - 141.	45	45			Пешеходен тур	Вечеря нощулка
		RO/A/16- Окръжен музей Олт - секция Етнография		45	45			DJ546	
4 ^{ти}		Слатина (Олт) - Дръгънешти-Олт		35	40			DJ546	Закуска
	16. Слатина (Олт)			35	45				

17. Дръгънешти-Олт	RO/A/17 - Музей Къмпия Боманулуй	N° 44.173613; E° 24.515090; Alt (m) - 78.	25	30	DJ546 - A6
18. Каракал (Олт)	Дръгънешти-Олт- Каракал (Олт) RO/A/18 - Музей на Романаците	N° 44.112629; E° 24.344703; Alt (m) - 107.	35	30	DN54 - DJ544
19. Вьдастра (Олт)	Каракал (Олт)- Вьдастра (Олт) RO/A/19 - Грънчарска работилница на Йонел Кокочи	N° 43.863530; E° 24.378846; Alt (m) - 66.	20	25	DJ544 - DJ604 - DN54
20. Корабия (Олт)	Вьдастра (Олт)- Корабия (Олт) RO/A/20 - Археологически и етнографски музей - (в реконструкция)	N° 43.774823; E° 24.502004; Alt (m) - 46.	90	90	DN54 - DN52
21. Александрия (Телеорман)	Корабия (Олт)- Александрия (Телеорман)			90	Пешиходен тур
22. Александрия (Телеорман)	RO/A/21 - Окръжен музей на Телеорман	N° 43.975057; E° 25.328258; Alt (m) - 46.		60	
23. Турну Мъгуреле (Телеорман), Телеорман	Александрия (Телеорман)- Турну Мъгуреле (Телеорман)		55	50	DN52
24. Турну Мъгуреле, Телеорман				60	Пешиходен тур
5 ^{ти}	Турну Мъгуреле (Телеорман) - Ферибот-Никопол		7	50	DN52

Таблица 19. Туристически маршрут „Пътят на глината“

Местоположение		В. България / BG				
Ден	Туристически обекти / Код	JPS координати	Разстояние (км)	Времетрае- не (мин)	Достъп- ност (Път)	Спание/ Храна
5 ^{ти}	Турну Мъгуреле (Телеорман) - Ферибот - Никопол (България, Плевен) BG/A/01 - Шишманова крепост	N° 43.702941; E° 24.891687; Alt (m) - 102.		60		
	BG/B/01 - Църква „Св. Петър и Павел“	N° 43.700858; E° 24.894663; Alt (m) - 44.		15		
	BG/B/02 - Чешма Елия	N° 43.698090; E° 24.893090; Alt (m) - 58.		15		

	Никопол (Плевен) - Пордим (Плевен)		65	70	I-34 - III-3402 - III-3501
26. Пордим (Плевен)	ВГ/А/02 -СУ „Св. св. Кирил и Методий“	N° 43.376744; E° 24.850150; Alt (m) - 171.		60	
	ВГ/В/03 -Къща музей "Негово Кралско Величество Карол I"	N° 43.376662; E° 24.852319; Alt (m) - 171.		30	
	ВГ/В/04 -Музей „Главна квартира на руската армия 1877 - 1878 г. “	N° 43.377258; E° 24.844979; Alt (m) - 174.		30	
27. Гривица (Плевен)	Пордим (Плевен) - Гривица (Плевен)		20	20	III-3501
	ВГ/А/03 -Румънски мавзолей и мемориален парк	N° 43.414255; E° 24.694918;Alt t(m) - 224.		30	Обяд
	Гривица (Плевен) - Парк „Кайлъка“, Плевен		15	30	II-35 - ул. „Сан Стефано“ - музей
28. Парк „Кайлъка“, Плевен	ВГ/В/05 -Музей на виното	N° 43.21257;E° 24.38701.		30	Дегустация по желание
	Парк „Кайлъка“, Плевен - Крепост „Сторгозия“, Плевен		6	15	Път по поречието на р. Тученица
29. Крепост „Сторгозия“, Плевен	ВГ/В/06-Крепост „Сторгозия“, Плевен	N° 43.3837; E° 24.627.		30	
	Крепост „Сторгозия“, Плевен - Плевен				Крепост - ул. „Сан Стефано“ - II-35 - ул. „Перуника“ - Скобелев парк
30. Плевен (Плевен)	ВГ/А/04 -Музей Панорама	N° 43.398738; E° 24.606153; Alt (m) - 190.	5	135	Тур с МПС
	ВГ/А/05-Регионален исторически музей, Плевен	N° 43.404540; E° 24.617603; Alt (m) - 111.		120	Пешеходен тур
	ВГ/В/07 -Исторически център	N° 43.25; E° 24.37; Alt (m) - 116.		120	Вечеря Нощулка
31. Плевен (Плевен)	ВГ/В/8 -Парк Кайлъка	N° 43.391882; E° 24.62216; Alt (m) - 122..			Закуска

	Плевен (Плевен) – с. Рибен (Долна Митрополия – Плевен)		30	40	III-3004 – 118
32. с. Рибен (Долна Митрополия – Плевен)	ВГ/А/06 - Антична и късноантична крепост и римска пътна станция <i>АД лутлея</i>	№ 43.535573; E° 24.620744; Alt (m) – 56.		30	
33. Кнежа (Плевен)	с. Рибен (Долна Митрополия – Плевен) – Кнежа (Плевен)	№ 43.492775; E° 24.080723; Alt(m) – 110.	56	50 20	III-118 – I-3 – II-13
	Кнежа (Плевен) – с. Телиш (Червен бряг – Плевен)	№ 43.327186; E° 24.261186; Alt (m) – 188.	40	40 20	306
34. Телиш (Червен бряг – Плевен)	ВГ/А/08 - Реплика на неолитни къщи **				
	с. Телиш (Червен бряг – Плевен) – Червен бряг (Плевен)		22	25	A3/E83 – III-3006 – ул. „Стамболийски“
35. Червен бряг (Плевен) ***	ВГ/А/09 - Фабрика за тухли	№ 43.280451; E° 24.082851; Alt(m) – 116.		240	Обяд
	Червен бряг (Плевен) – Враца (Враца)		65	80	III-1306 – II-15
7 мст	36. Враца (Враца)	№ 43.200884; E° 23.547448; Alt (m) – 384.		45	Ношувка
	37. Враца (Враца)	ВГ/А/10 - Регионален исторически музей		90	Закуска
		ВГ/А/11 - Етнографско-възраденски комплекс „Софроний Врачански“		60	
		ВГ/В/9 - Тракийско-римски археологически обект “Вралица”	5	75	Обяд **** Вечеря Ношувка
		ВГ/В/10 - Пещера <i>Леденица</i>	20	180	
9 мст	38. Враца	№ 43.123564; E° 23.293460.	50	55	E79/A1
	Враца (Враца) – Монтана (Монтана)			45	Закуска
	39. Монтана	Враца (Враца) – Монтана (Монтана)	55	55	E79/A1
		ВГ/А/12 - Регионален исторически музей	30		
	Монтана (Враца) – Берковица (Монтана)		25	30	II-81
	40. Берковица (Монтана)	ВГ/А/13 - Етнографски музей		30	

		Берковица	БГ/В/11 -Музей „Иван Вазов“	№ 43.237045; E 23.125109; Alt (m) - 408.		20		
		41. Чипровци (Монтана)	БГ/В/12- Градска художествена галерия „Отец Паисий“	№ 43.237045; E° 23.125109; Alt (m) - 408.	47	55	II-81 - III-815 - III-102 - III-1022	
		Чипровци (Монтана)	БГ/А/14- Исторически музей	№ 43.384442; E° 22.882070; Alt (m) - 498.		90	1022	
			БГ/А/15- Етнографски музей „Катерина къща“					
			БГ/А/16- Манастир „Св. Йоан Рилски“	№ 43.40379; E° 22.93363.	7	30		
		Чипровци (Монтана)	БГ/А/17- Исторически музей	№ 43.627778; E° 22.682976; Alt (m) - 311.	50	60	III-1022 - II-102	Обяд
		42. Белоградчик (Видин)	БГ/А/18- Белоградчишка крепост	№ 43.623874; E° 22.676522; Alt (m) - 582.		60		
			БГ/В/13- Природонаучен музей	№ 43.623171; E° 22.691284.		20		
			БГ/В/14- Градска художествена галерия „Отец Паисий“	№ 43.237045; E° 23.125109; alt (m) - 408		20		
		Белоградчик (Видин)	БГ/А/19- Пещера Мазурата****	№ 43.732383; E 22.376945; Alt (m) - 643.	20	25	III-1401 - III-1102	
		43. с. Рабиша (Белоградчик - Видин)				60		
		с. Рабиша (Белоградчик - Видин)			50	55	III-1104 - E79 /A1	Вечеря Нощувка
		44. Видин (Видин)						
9-ти		45. Видин (Видин)	БГ/А/20- Етнографски музей „Кръстата казарма“	№ 43.990583; E° 22.881534; Alt (m) - 42.		45	Пешеходен тур	Закуска
			БГ/А/21- Исторически музей „Конака“	№ 43.988996; E° 22.874739; Alt (m) - 39.		60		

В зависимост от маркетинговата и ценовата политика трябва да се предвиди дали в рамките на туристическия пакет трябва да се предложат вечери или те да останат за сметка на туристите, както и дали в пакета трябва да бъдат включени дегустации на вино, или да се предвиди като допълнителна опция (за която да се събират предварително или по време на пътя средства).

3.2. Пазарни позиции и пазарен потенциал

От направените анализи на туристическите потоци е видно, че целевата територия е встрани от основните потоци на чуждестранните и вътрешните туристи.

За оценка на пазарните позиции и потенциал на туристическия маршрут е необходимо, след провеждане на Демотурове и стартирането на кампания за популяризиране на туристическия продукт, да се направят маркетингови проучвания. Изследването трябва да даде актуална информация за вътрешното движение на туристи и районите, от които те идват. Както и за интереса на чуждестранните туристи към района. Също така е необходимо да се направи проучване сред туроператори и турагенти.

3.3. Транспортна достъпност

Целевата територия и туристическият маршрут разполагат с добра външна и вътрешна достъпност. Чуждестранни туристи от Бал-

канските страни, Европейския съюз и други дестинации, могат да ползват за достъп международното летище в Крайова, Долж. В такъв случай туристическият маршрут може да започне и да свърши в град Крайова, Долж. Също така, има достъп до района чрез река Дунав (речен транспорт), железопътен транспорт, автомобилен транспорт (автомобили и обществен транспорт с автобуси). Река Дунав е част от Паневропейския транспортен коридор №7, свързващ Северно море с Черно море чрез речния канал Рейн - Майн - Дунав. По реката съществува добре организирана транспортна мрежа от речни коридори. Необходимо е Румъния и България да продължат да инвестират в подобряване на условията и изграждане на нови речни и яхтени пристанища.

Връзките между Румъния и България се осъществяват чрез новия мост над река Дунав - Видин, Плевен - Калафат, Долж и фериботната връзка - Турну Мъгуреле, Телеорман - Никопол, Плевен. Връзката през новия мост е много добра, но фериботната връзка е сравнително ограничена. Правителствата на България и Румъния проучват възможностите за изграждане на нов мост над р. Дунав в района на двата града. ЖП и автомобилните пътища са сравнително добри и предоставят възможност за реализиране на туристическия маршрут.

Природните обекти в България също имат много добра степен на транспортна достъпност при планински условия.

3.4. Условия за туристически посещения

В целевата територия има изградена добра и много добра туристическа база, особено в окръжните/областните центрове и около тях - Дробета-Турну Северин (Мехединци), Крайова (Долж), Слатина (Олт), Александрия (Телеорман), Плевен (Плевен), Враца (Враца), Монтана (Монтана) и Видин (Видин), както и в населените места, където е предвидено да се осъществят нощувки и да бъдат хранени туристите: в Туристическа база „Пъдуреа Сарулуй“ в Корабия, Олт; Гривица и Червен бряг, Плевен. В зависимост от големината на групите, на тези места могат да бъдат предоставени различни и разнообразни възможности за настаняване и хранене. В базата на Фабрика „Терра“, Червен бряг (Плевен), може да бъде настанена за нощувка група до 12 души.

Инженерната инфраструктура е благоприятна за реализиране на туристически продукт. Необходимо е в района на керамичните центрове в Румъния (частни грънчарски работилници) да се създадат подходящи санитарно-битови условия за достъп на туристи. В района на природните обекти на България условията са по-ограничени. Там също трябва да се помисли за подобряване на условията за посетителите (пещерите Леденика и Магурата и парк „Кайлъка“).

В големите административни центрове и някои по-малки има

изградени туристически информационни центрове. Центрове има и в някои по-малки населени места като Чипровци и Белоградчик. В интернет има множество сайтове, които предоставят информация за населените места, забележителностите, туристическите обекти и туристическия маршрут.

3.5. Сегментиране на пазара

Сегментирането на пазара може да се направи според целевите пазари, откъдето идват туристите, възрастовите групи и социалния статус. За целта е необходимо да се направят маркетингови проучвания. Според специалистите на ПИ АЙ СИ, ЕООД, на базата на маркетингови проучвания, правени в ЕС и двете страни, и прогнози за развитие на световния и европейския туризъм, може да се направи хипотетична експертна оценка, която впоследствие да бъде проверена при провеждане на проучвания.

Целеви пазари. В краткосрочен план основен е вътрешният пазар - туристи от Румъния и България. Първоначално туристи от целевата територия, а впоследствие разширяване на пазара на вътрешните туристи от двете държави. Успоредно с това трябва да се предвидят мерки за популяризиране на туристическия продукт (специализиран туристически маршрут „Пътят на глината“) сред страните на Балканите, а в средносрочен и дългосрочен план - Европа, Русия и нови пазари (Близкия и Далечния изток). Основният акцент

е върху туристи с изявен афинитет към културно-познавателен туризъм и преживявания.

Възрастови групи: до 25 години; 26 - 35 години; 55 + групи.

Социален статус: ученици; студенти; работещи; млади пенсионери; хора в неравностойно положение.

Местоживеене: туристи от България и Румъния; Балкански държави; ЕС; Русия и държави от ОНД; Близкия и Далечния изток.

Туристически предпочитания: културно-познавателен, истори-

чески и археологически туризъм; природно-познавателен туризъм.

Необходимо е в бъдеще регулярно да се правят маркетингови проучвания сред туристите, които посещават района, сред туроператорите и турагентите. Необходимо е да се направи базово проучване, а впоследствие и текущи, които най-добре могат да се реализират в местата за настаняване и туристическите обекти, както и сред тези, които ползват организирано посещение по туристическия маршрут.

IV. Визия и бутикова стратегия за развитието на маршрут „Пътят на глината“

1. Визия

Разработване, популяризиране и налагане на туристическия маршрут „Пътят на глината“ като бутиков туристически продукт със собствен бранд, като част от туристическа дестинация „Долен Дунав“ за целогодишно посещение. Включване на туристическия продукт в европейската мрежа от културни маршрути.

2. Стратегия за развитие на „Бутиков“ туризъм

Терминът бутик идва от финанси; бутикова банка е специализирана в един аспект на инвестиционното банкиране. Думата обикновено се използва за описание на бизнес стратегия, която предоставя специализирани услуги за определен сегмент на пазара. За дестинации, бутиков означава различен или специализиран. Бутикова дестинация е място, което активно изразява своя индивидуален характер. В съответния случай, туристическия продукт „По пътя на глината“ отговаря изцяло на съответното определение за бутиков туристически продукт, което налага и планиране на стратегия за развитие на бутиков туризъм.

Бутиковият туризъм е ориентиран към индивидуалното търсене на туристически услуги. Личното внимание към гостите, внимание-

то към техния комфорт и индивидуалните изисквания, като основна концепция за философията на бутиковите туристически продукти, компенсира стандартното туристическо предлагане, което е насочено към концентриране на големи туристически потоци.

Стратегията за бутиков туризъм цели привличане на туристи от целевите пазари със високи доходи, чрез предлагане на индивидуални бутикови услуги и уникална бутикова атмосфера, предлагана в създадения туристически маршрут „По пътя на глината“. Привличане на туристи в съответствие със сегментирането на туристическия пазар и избора на пазарни сегменти. Използване на съвременните и иновативни технологии за промоция на специализирания туристически продукт и подобряване на туристическия маркетинг.

Развитие и обогатяване на продукта, превръщайки го в истинско бутиково „туристическо бижу“. По-пълноценно използване на съществуващите възможности на територията, в която е организиран туристическият маршрут. Организиране на маршрути в периоди, в които традиционно се провеждат интересни културни и спортни събития в района по желание на целевите туристически групи: фолклорни и кулинарни фестивали, панаири, събори, празници, състе-

зания и др. Включване на посещения по желание от страна на туристите на грънчарски работилници от България (например лична среща с грънчар/и и възможност туристите сами да създадат грънчарски предмет). Обмяна на опит между грънчарите от Румъния и България и стимулиране за създаване на нови грънчарски работилници, отворени всеки ден и готови да посрещнат желанията и нуждите на целевата група туристи. Създаване на интернет мрежа на „приятелите на глината“, индивидуални срещи, и др. Създаване на индивидуални семинари и уроци за производство на керамични художествени изделия, битови изделия и използване на различни традиционни техники, организирани както периодично, така и в зависимост от индивидуалните желаниа на туристите. Възможност за посещения на различни обекти и дестинации, част от туристическия маршрут „По пътя на глината“ с индивидуален туристически водач.

Предлагането на подобен тип бутикови туристически услуги, създадени с гъвкав график и концепция, възможни за модифициране съгласно желанията и нуждите на туристите в бутикови места за настаняване ще създаде предпоставка за развитието на бутиков туризъм в целевите зони, привличайки множество нови туристически потоци.

3. Заинтересовани страни

Реализирането на Стратегията е свързано с идентифицирането и ангажирането на заинтересованите страни. Това са преди всичко неправителствените граждански организации, които са в основата на настоящия проект. Също така:

- собствениците и производителите на грънчарски стоки (грънчари, собственици на керамични предприятия);
- собствениците на туристическа инфраструктура (хотели, ресторанти, туристически атракции);
- институциите, които управляват туристическите обекти, включени в туристическия маршрут (музеи, галерии, театри и др.);
- представители на местни, регионални и държавни институции (общински администрации и общински съвети; окръжни съвети и председатели на окръжни съвети; областни управители и администрации и др.);
- училища и висши учебни заведения, в които се преподава и изучава художествена керамика;
- културни институции, работещи за съхраняване на културното наследство (читалища, културни домове и къщи);
- туристически агенции и туристически агенти.

4.Маркетинг микс

За да се реализира успешно Бутикова стратегията за развитие на

туристически маршрут „Пътят на глината“, е необходимо да се разработят отделни маркетинг микс стратегии за ефективна промоция на туристическия пазар на целевите пазари. За целта е необходимо използването на маркетинг микс стратегии за навлизане на нов продукт и утвърждаването му на туристическия пазар, като бутиков такъв.

За реализирането на маркетинг микс бутикови стратегии е необходима промоция на туристическия маршрут като специализиран туристически продукт на целевите пазари със собствен бранд, в рамките на дестинация Долен Дунав. Туристическият продукт предлага следните възможности:

- Обиколка с екскурзовод на маршрута;
- Обиколка с екскурзовод на обектите, включени в маршрута;
- Посещение на специализирани и масови културни събития;
- Участие в керамични семинари;
- Включване в процеса на изработване на грънчарски произведения.

4.1. Продуктова стратегия

Цел на продуктовата стратегия е да пакетира туристическия маршрут, като бутиков туристически продукт и да го представи като специализиран бутиков културно-познавателен туристически продукт на целевите пазари. Целта е туристическият маршрут „Пътят на глината“ да се представи като култур-

но-познавателен бутиков продукт с елементи на исторически, археологически и природни компоненти. Маршрутът е разработен като пръстен и включва посещение на разнообразни обекти (керамични центрове; музеи; археологически, исторически, културни и природни обекти) на територията на Долен Дунав в две държави: Румъния (окръзите Мехединци, Долж, Олт, Телеорман) и България (областите Плевен, Враца, Монтана и Видин).

4.2. Ценова стратегия

Ценовата стратегия играе важна роля при реализиране на туристическия продукт на пазара. Конкурентоспособността му в сферата на бутиковия туризъм зависи, както от привлекателността на туристическите обекти и атракции, така и от бутиковите услуги, които се предлагат, и ценовите условия. Целта на ценовата стратегия е определяне на ценовите граници на туристическия бутиков продукт (специализиран маршрут) и предлаганите туристически бутикови услуги. С цел постигане на устойчива ценова политика, цените на основните и допълнителните бутикови услуги трябва да бъдат предложени с оглед социалния статус (и доходи) на основните целеви групи.

За определяне на цената на туристическия бутиков продукт е необходимо да се направи още сравнителен анализ на други подобни бутикови туристически продукти.

В първоначалния етап - при пускане на бутиковия продукт на пазара, може да се предвидят по-ниски цени. В процеса на налагане на бутиковия продукт на пазара - може да се предвидят по-високи цени. Трябва да се вземе под внимание факта, че бутиковите услуги се основават на тесен пазарен сегмент и уникалност на туристическия продукт. Бутиковият туризъм носи ползи, устойчиви във времето - добър брой туристи и високи печалби. Това е обещаващ пазарен сегмент, който води бутиковия туризъм към лидерство в световното туристическо предлагане по отношение на генерираните от един турист приходи и добавена стойност, основана на качеството и услугата, които са безспорни характеристики на конкуренцията. Предлагането на посещения на бутикови дестинации, гъвкавия времеви и концепционален характер на предлаганите услуги изцяло съобразен с желанията на туристите, трябва да рефлектира в залагане на адекватни цени.

4.3. Рекламна стратегия

Целта на рекламната стратегия е създаването на рекламни продукти, които да промотират туристическия маршрут на вътрешните и външните пазари, като се акцентира на привлекателността и уникалността на бутиковия туристически продукт и преживяванията и атмосферата, които могат да се усетят при обиколката на Долен Дунав

по „Пътя на глината“. За целта се предвижда ефективна социализация на обектите и представянето на продукта чрез реклама: интернет портал на туристическия маршрут с обектите и атракциите, които се посещават; имиджови снимки; видео и аудио рекламни клипове; изготвяне на рекламни печатни материали; създаване на знак на маршрута; работа с медиите (PR материали в печатни издания; прессъобщения; медия план; журналистически демо турове и др.).

4.4. Комуникационна стратегия

Комуникационната стратегия има за цел да определи каналите за дистрибуция на бутиковия туристически продукт. От правилния избор на дистрибуционни канали зависи успешното реализиране на Бутиковата стратегия. Дистрибуцията на бутиковия продукт трябва да създаде предпоставки за разпознаваемост на национално и международно ниво на бутиковия туристически продукт (туристическия маршрут „Пътят на глината“).

Разнообразието от канали за продажби е по-важно за бутиковия туризъм, отколкото за туризъм тип „всичко включено“. Между 23 и 27% от нощувките се продават от туроператори, но те нямат солиден поток от туристи в сферата на бутиковия туризъм. Това, което е по-важно тук, е ролята на собствениците и рецепционистите във включените предложения за

настаняване по създадения туристически маршрут „Пътят на глината“, от които зависят продажбите и чиято работа е значително по-сложна от тази на хотелиерите тип „всичко включено“. Проучването на тенденциите в бутиковото туристическо предлагане в Европа показва, че собствениците на бутикови хотели трябва да дистрибутират своите хотели, обръщайки особено внимание на предлаганата уникална атмосфера и бутикови услуги. Включените в туристическия маршрут градове се разглеждат като такива, които имат потенциална ниша за бутикови хотели - градове с живи икономики и жилищни райони, но с безлична и безформена хотелска индустрия.

Като дистрибуционни канали следва да се използват:

- Собственици и рецепционисти във включените в туристическия маршрут места за настаняване;

- Туроператори и туристически агенти, които да предлагат маршрута и да организират журналистически демо турове;

- Туристически информационни центрове (европейски, национални, регионални и местни), които да предоставят информация за туристическия маршрут, предлаганите услуги и атракции;

- Интернет мрежа и неправителствени организации;

- Онлайн дистрибуция (интернет портал; реклама и промоция в специализирани интернет портали);

- Социални медии;

- Туристически борси (участие в регионални и национални изложения);

- Специализирани туристически и бизнес издания (международни, регионални и местни).

Заклучение

Успешното реализиране на проекта е свързано с разработването и прилагането на План за реализиране на Бутиковата стратегия. Планът за реализирането на бутиковата стратегия трябва да съдържа: подробен план с дейности; времеви график за прилагане на бутиковата стратегия; дейности за развитие на бутиковия туристически продукт в съответствие с концепциите за „жизнен цикъл“ и „бутиков туризъм“, както и повишаване на конкурентоспособността на туристическия бутиков продукт; план за опазване на културно-историческото наследство и подобряване на социализацията на туристическите обекти и инфраструктурата; медия план и график, съобразен с целевите пазари и сегменти; гъвкава и адекватна ценова политика; мерки за стимулиране, поддържане и задълбочаване на връзките между заинтересованите страни. Реализирането на Бутиковата стратегията и Плана трябва да доведе до създаване, поддържане и налагане на положителен имидж на бутиковия туристически маршрут,

като част от бутикова дестинация Долен Дунав, повишаване на интереса, туристическата посещаемост и приходите от реализирането на бутиковия продукт.

Реализирането на Бутиковата стратегия и Плана за прилагане зависи и от създаването на Система за мониторинг върху изпълнението. За целта е необходимо създаването на контролна система, която трябва да включва: разработване и остойностяване на базови и целеви показатели; измерване на резултатите от изпълнение на плана (маркетингови и анкетни проучвания) в съответствие с индикаторите; текущо сравняване на постигнатите резултати с базовите и целевите показатели; оценка на риска; предприемане на превантивни мерки в кризисни ситуации; оценка на състоянието и етапа на развитие на продукта и конкурентоспособността на туристическия пазар; оценка на конкурентни национални и външни туристически продукти; оценка на изпълнението на плана и предприемането на корективни действия при необходимост.